

หนังสือถอดองค์ความรู้

คู่มือการจัดการเรียนรูแบบ “ร่วมเรียน” มิติใหม่ของการศึกษา
เพื่อพัฒนาสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

5คนรวมเป็น 1ใจดีใจ

ศิลปะเพื่อนวมมนุษย์ (Art for All) : เติมนรักด้วยรอยยิ้ม

SUS
SUSTAINABLE UNIVERSITY SYSTEM

ศาสตราจารย์ ดร.ชาวนภรณงค์ พรุ่งใจรัมย์

พร้อม DVD
ตัวอย่างกิจกรรม
ภายในเล่ม

ท่านผู้สนใจสามารถเข้าเยี่ยมชมเว็บไซต์ขอศูนย์คุณธรรม
และดาวน์โหลดหนังสือฉบับนี้ได้ที่
www.moralcenter.or.th หรือ dl.moralcenter.or.th

5คนรวมเป็น 1ใจดีใจ

มูลนิธิศิลปะเพื่อมวลมนุษย (Art for All)
ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาสิ่งแวดล้อมเชิงวัฒนธรรม (ศูนย์คุณธรรม)
สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

ISBN 978-616-7360-03-4

จำนวน 104 หน้า

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์.

ห้าคนรวมเป็นหนึ่งอัจฉริยะ.--กรุงเทพฯ : มูลนิธิศิลปะเพื่อมวลมนุษยย์, 2553

104 หน้า

1.ศิลปะ--การศึกษาและการสอน 2.ศิลปะศึกษา 3.คนพิการ--การศึกษาและการสอน. I. ชื่อเรื่อง.

707

ISBN 978-616-7360-03-4

5 คนรวมเป็น 1 อัจฉริยะ

ค่ายศิลปะเพื่อมวลมนุษยย์ Art for All : เติมรักด้วยรอยยิ้ม

สิ่งพิมพ์อันดับที่

2/2553

จำนวน

2,000

พิมพ์ครั้งที่ 1

เมษายน 2553

ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่

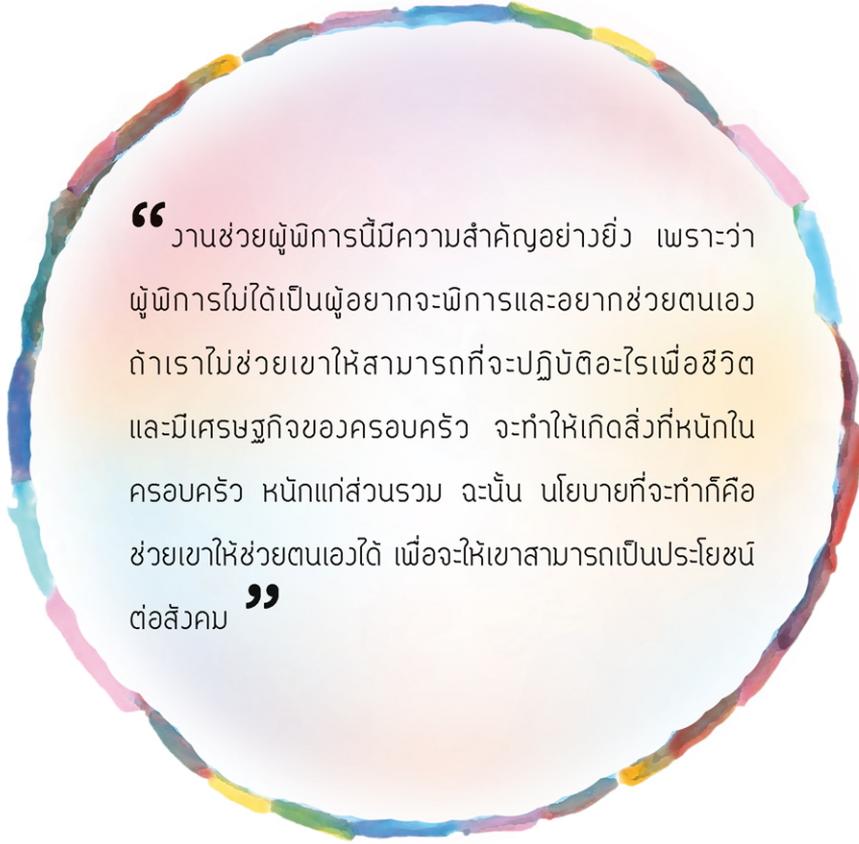
ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม
สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)
เลขที่ 69 ชั้น 16-17 อาคารวิทยาลััยการจัดการ
มหาวิทยาลัยมหิตล (CMMU)
ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน
เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ : 0-2644-9900
โทรสาร : 0-2644-4901-2
เว็บไซต์ : www.moralcenter.or.th
dl.moralcenter.or.th

จัดทำโดย

สำนักพิมพ์สาราเด็ก บริษัท แพลน สารา จำกัด

พิมพ์ที่

บริษัท แพลน พรินท์ติ้ง จำกัด

“วานช่วยผู้พิการนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะว่าผู้พิการไม่ได้เป็นผู้อยากจะทำพิการและอยากช่วยตนเอง ถ้าเราไม่ช่วยเขาให้สามารถที่จะปฏิบัติอะไรเพื่อชีวิต และมีเศรษฐกิจขวครอบครัว จะทำให้เกิดสิ่งที่หนักในครอบครัว หนักแก่ส่วนรวม ฉะนั้น นโยบายที่จะทำก็คือช่วยเขาให้ช่วยตนเองได้ เพื่อจะให้เขาสามารถเป็นประโยชน์ต่อสังคม”

(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริสแก่คณะกรรมการมูลนิธิอุทกเคราะห์คนพิการในพระบรมราชูปถัมภ์ ขวสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2517)

คำนำ

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) เป็นหน่วยงานภายใต้สังกัดสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) ซึ่งมีพันธกิจหลักในการยกระดับ เชื่อมประสาน เพิ่มพลังเครือข่ายในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในบริบทต่างๆ ทุกภาคส่วนของสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชน สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น ศูนย์คุณธรรมจึงได้ให้การสนับสนุนกิจกรรม/โครงการพัฒนาคุณธรรมแก่หน่วยงาน องค์กร สถาบัน ชุมชนและเครือข่ายในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ เพื่อร่วมเป็นกลไกในการขับเคลื่อนผลักดันไปสู่การพัฒนาและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ทศนคติและพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมต่อประชากรและสังคมทุกระดับ

ภายใต้กระแสสังคมที่กำลังตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเสริมสร้างคุณธรรม ศูนย์คุณธรรมจึงมีแนวคิดที่จะขยายผลโครงการที่เป็นประโยชน์ของสังคม โดยการถอดองค์ความรู้ในการเสริมสร้าง พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในหน่วยงาน หรือองค์กรที่มีผลดำเนินงานเป็นที่ประจักษ์และสังคมให้การยอมรับ และควรค่าแก่การเรียนรู้ และเผยแพร่แก่สาธารณะต่อไป สำหรับ “ศิลปะเพื่อมวลมนุษย (Art for All)” นี้ เป็นมูลนิธิที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ด้อยโอกาส/ผู้พิการ ให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและภาคภูมิใจในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ทางศิลปะ จึงถือเป็นองค์กรที่มีส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์ให้เป็นสังคมแห่งการเอื้อเฟื้อ แบ่งปัน ศูนย์คุณธรรมจึงให้การสนับสนุนกิจกรรม “ค่ายศิลปะเพื่อมวลมนุษย Art for All: เติมรักด้วยรอยยิ้ม” ประจำปีงบประมาณ 2552 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างโอกาสและส่งเสริมให้เยาวชนผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และแม่พิการได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะร่วมกันอย่างมีความสุขและมีคุณธรรมภายใต้แนวคิด “5 คน รวมเป็น 1 อัจฉริยะ”

นวัตกรรม “5 คนรวมเป็น 1 อัจฉริยะ” นี้ ศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ ประธานมูลนิธิศิลปะเพื่อมวลมนุษย (Art for All) ได้ริเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 จนถึงปัจจุบัน ดังนั้นองค์ความรู้ต่างๆ จึงถูกรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ ปรากฏเป็นคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบ “ร่วมเรียน” มิติใหม่ของการศึกษาในมิติของ Art for All หรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “5 คนรวมเป็น 1 อัจฉริยะ” โดยเอกสารชุดนี้จะประกอบไปด้วย หนังสือคู่มือ “5 คนรวมเป็น 1 อัจฉริยะ” และวีดิทัศน์ประกอบจำนวน 1 แผ่น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรด้านการศึกษา ผู้ปกครอง หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ในการนำไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้ด้อยโอกาส/ผู้พิการได้อีกแนวทางหนึ่ง

ศูนย์คุณธรรมขอขอบคุณศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ และคณะอาสาสมัครของมูลนิธิศิลปะเพื่อมวลมนุษย ที่ได้ช่วยรวบรวมข้อมูลจนเป็นเอกสารที่ทรงคุณค่าต่อสังคมไทย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ศิลปะเพื่อมวลมนุษย (Art for All) จะช่วยจุดประกายความคิดและเป็นแนวทางตัวอย่างที่ดีให้กับหน่วยงาน องค์การ ตลอดจนผู้สนใจทั่วไปในการนำไปประยุกต์ใช้ ขยายผล และสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

พ.นพ-ร พุ่มทรัพย์

(นางสาวนราทิพย์ พุ่มทรัพย์)

ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม
สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

วิสัยทัศน์ ศิลปะเพื่อมวลมนุษยชน (Art for All)

ศิลปะเพื่อมวลมนุษยชน (Art for All) ริเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 จวบจนปัจจุบัน โดยการนำศิลปะเป็นเครื่องมือกล่อมเกลาจิตใจ ปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน อย่างเอื้ออาทร นับเป็นนวัตกรรมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่ให้ทั้งเยาวชนไม่พิการและเยาวชนพิการทุกประเภทได้มาทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งได้รับการตอบรับและให้ความสนใจทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ ด้วยดีเสมอมา จากการดำเนินการดังกล่าว ได้ส่งผลให้ได้รับการคัดเลือกให้เป็นโครงการดีเด่นของชาติ สาขาพัฒนาสังคม (ด้านพัฒนาผู้ด้อยโอกาส) จากสำนักงานนายกรัฐมนตรี ประจำปี 2545 โดยได้เข้ารับพระราชทานรางวัลจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งถือเป็นเกียรติสูงสุดที่พวกเราภาคภูมิใจ

กว่าทศวรรษที่ผ่านมา Art for All ได้ให้ความสำคัญแก่ผู้ด้อยโอกาส/ผู้พิการ โดยหวังว่า แนวคิด ทฤษฎี จากการศึกษาทดลองจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาสังคมได้ หลักการและแนวทางการดำเนินงานของ Art for All จะสามารถพัฒนาให้ผู้ด้อยโอกาส/ผู้พิการสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามศักยภาพที่มีอยู่ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งถือเป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ยืนหยัดอยู่ในโลกได้ด้วยตนเองอย่างภาคภูมิใจ ในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ในนามของมูลนิธิศิลปะเพื่อมวลมนุษย (Art for All) ขอขอบคุณศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในการสร้างสรรค์กิจกรรมและจัดทำคู่มือ "5 คนรวมเป็น 1 อัจฉริยะ" และขอขอบคุณสำหรับความร่วมมือของทุกฝ่ายในการพัฒนาให้ชุดคู่มือนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือ "5 คนรวมเป็น 1 อัจฉริยะ" ชุดนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต่อไป

(ศาสตราจารย์ ดร.ชาญรงค์ พรุ่งโรจน์)
ประธานมูลนิธิศิลปะเพื่อมวลมนุษย (Art for All)

"5 คนรวมเป็น 1 จักรวิชัย"

หนึ่ง ตามอด	มองไม่เห็น	เป็นปากเสีย
หนึ่ง หูหนวก	ไม่สำเนียง	เป็นตาไฟ
หนึ่ง แม่นขาด	แขน	และขาไป
ขอมีส่วน	ร่วมใช้	สมองแทน
หนึ่ง ปัญญาอ่อน	ก็ยิว	ช่วยได้
ด้วยขอใช้	แรงกาย	ไม่พักผ่อน
หนึ่ง ประสาน	ประสาทสัมพันธ์	ตามครรลอม
ให้เพื่อนพอ	มีจิตมัน	เป็นหนึ่งเดียว
เมื่อกึ่งห้า	ร่วมกัน	ริเริ่มสร้างสรรค์
ชดเชยกัน	ในสี่	เพื่อนขาดหาย
ร่วมเป็นตา	เป็นหู เป็นปัญญา	เป็นร่างกาย
สี่มุ่งหมาย	แผ่นแสนยาก	ยอมเป็นจรีง

ศาสตราจารย์ ดร.ชานูณรงค์ พรุ่งโรจน์
ประธานผู้ริเริ่ม

สารบัญ

ส่วนที่ 1 : รู้จักศิลปะเพื่อมวลมนุษย์ (Art for All)	11
ส่วนที่ 2 : รู้จักมนุษย์	25
ส่วนที่ 3 : จากหลักการ.... สู่ทฤษฎี	43
ส่วนที่ 4 : กระบวนการขอศิลปะเพื่อมวลมนุษย์	73

Art for

8-7 กรกฎาคม 2558

ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ โทร: 0-2-254-1111

Logos: Thai Culture Center, Ministry of Education, Culture and Sport, etc.

ส่วนที่ 1

รู้จักศิลปเพื่อมวลมนุษยชน
(Art for All)

นิยาม ปรัชญา พันธกิจ และแนวคิด

นิยาม

ศิลปะเพื่อมวลมนุษย์ (Art for All) หมายถึง ศาสตร์ในการใช้มนุษย์ต่างกระจกสะท้อนความคิด และจิตวิญญาณผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ทางศิลปะ เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในลักษณะองค์รวม ด้วยการหลอมรวมความต่าง สานให้เกิดพลัง สร้างคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ภายใต้ความเชื่อว่า ทุกคนเป็นคนดีมีศักยภาพ จึงเกิดแนวคิดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการนำศิลปะมาเป็นเครื่องมือ กล่าวคือ

- การนำ “ศิลปะ” เป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ให้มีความคิดสร้างสรรค์ควบคู่คุณธรรม อย่างมีความสุขผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ทางศิลปะ
- การนำ “ศิลปะ” เป็นสื่อเชื่อมโยงความคิด ความรู้สึกระหว่างบุคคล โดยต่างเป็นกระจกสะท้อนซึ่งกันและกัน
- การนำ “ศิลปะ” เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณธรรม ด้วยการสร้างห้องเรียนคุณธรรม ที่ไม่ต้องบรรยาย หากแต่เปิดโอกาสให้มนุษย์ที่มีความแตกต่างทั้งทางร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ ได้มีโอกาสร่วมเรียน ร่วมฝึกทักษะชีวิต รวมถึงพัฒนาคุณธรรม 9 ประการ คือ วินัย สติ กตัญญู เมตตา อุดหนุน ซื่อสัตย์ ประหยัด ขยันพึ่งตนเอง และไม่เห็นแก่ตัว

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ศิลปะเพื่อมวลมนุษย (Art for All) คือ ศาสตร์ในการใช้มนุษย์ต่างกระจกสะท้อนความคิดและจิตวิญญาณ ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ทางศิลปะ เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในลักษณะองค์รวม ด้วยการหลอมรวมความต่าง สานให้เกิดพลัง สร้างคุณค่าศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ภายใต้อาณัติเชื่อว่า ทุกคนเป็นคนดีมีศักยภาพ จึงได้ริเริ่มแนวคิด “5 คนรวมเป็น 1 อัจฉริยะ” มาใช้ในการพัฒนามนุษย์ โดยการนำ “ศิลปะ” เป็นเครื่องมือกล่อมเกลาจิตใจ ปลุกฝังและส่งเสริมคุณธรรมผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร ก่อให้เกิด “สภาวะสะเทือนใจ” ด้วยการรวมบุคคลที่มีประสบการณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาที่แตกต่างกันมาเป็นกระจกเงาสะท้อนความคิดและจิตใจ สร้างความหลากหลายให้เป็นความงดงาม โดยการให้คนตาบอดทำหน้าที่เสมือนเป็นปาก-หู คนหูหนวกช่วยทำหน้าที่เป็นตา คนพิการด้านร่างกายเป็นปัญญา คนปัญญาอ่อนที่มีร่างกายสมบูรณ์เป็นเสมือนแขน-ขาให้กับเพื่อนสมาชิกในกลุ่มผ่านการประสานของคนไม่พิการที่มีจิตเมตตา ถือเป็น การสร้างคุณค่าชีวิตให้กับผู้พิการในการที่จะยืนหยัดอยู่ในสังคมได้อย่างภาคภูมิใจและมีศักดิ์ศรีมนุษย์

รู้จักศิลปะเพื่อมวลมนุษย (Art for All)

จากจุดเริ่มต้นที่นำ "ศิลปะ" เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเยาวชนผู้พิการและไม่พิการมาเกือบทศวรรษ จึงได้มีการขยายผล ต่อยอดไปยังกลุ่มผู้ด้อยโอกาสกลุ่มอื่น อาทิ ผู้ต้องขัง ชนกลุ่มน้อย ผู้ถูกระงับการทำธุรกรรม และล่วงละเมิด รวมถึงผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น

ปรัชญา

"ก้าวข้ามขีดจำกัด" เป็นปรัชญาของศิลปะเพื่อมวลมนุษย์ (Art for All) ซึ่งมองว่า มนุษย์ทุกคนย่อมมีข้อจำกัดอย่างน้อยแตกต่างกันออกไป อาทิ ด้านการมองเห็น การได้ยิน หรือการสื่อสาร การเคลื่อนไหว ด้านสติปัญญา ด้านการคิดหรือจิตใจ และขณะเดียวกัน ในชีวิตประจำวันก็มีข้อจำกัดจากภายนอกที่เข้ามา มีผลต่อการดำรงชีวิตอีกมากมาย เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ครัวเรือน เครื่องมือ ยานพาหนะ และสถานที่ เป็นต้น ดังนั้น ก้าวข้ามขีดจำกัดจึงไม่ได้หมายถึงการละทิ้งปัญหา หากแต่การก้าวข้ามขีดจำกัด หมายถึง การก้าวไปสู่เป้าหมาย การบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยไม่ให้ข้อจำกัดเหล่านั้นมาเป็นปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน โดยวิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ อาทิ การปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีดำเนินการ การสร้างความร่วมมือในลักษณะเครือข่าย เป็นต้น

พันธกิจ

พันธกิจของศิลปะเพื่อมวลมนุษย์ (Art for All) ประกอบด้วย

- การสร้างคุณค่าชีวิต โดยให้ผู้พิการและไม่พิการได้มีโอกาสในการเรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิต ผ่านประสบการณ์จริง สร้างความเข้าใจ ทศนคติที่ดีในการอยู่ร่วมกัน การช่วยเหลือกัน

นอกจากนี้ มูลนิธิศิลปะเพื่อมวลมนุษย์ (Art for All) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส กลุ่มอื่นนอกเหนือจากผู้พิการ จึงได้มีการขยายผลต่อยอดไปยังกลุ่มผู้ด้อยซึ่ง ชนกลุ่มน้อย ผู้ถูกกระทำทางกรรมและล่วงละเมิด ตลอดจนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยได้มีการกำหนดเป็นพันธกิจเพิ่มขึ้น คือ

- การสร้างความสุขสงบในชีวิต เป็นพันธกิจที่มุ่งเน้นที่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่มีความเครียดสูงและจำเป็นต้องได้รับการผ่อนคลาย เช่น ผู้ต้องขังในเรือนจำ คนใช้เร่ร่อน หรือคนชรา เป็นต้น โดยการนำศิลปะเป็นเครื่องมือในการสร้างความสุขสงบในชีวิต
- การสร้างมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงการทำนุบำรุง รักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติภายใต้สภาวะการไหลบ่าของวัฒนธรรมตะวันตกและการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่กำลังรุดหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ทั้งนี้เพื่อดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ชาติ

แนวคิด

ศาสตร์แห่งชีวิต

ศาสตร์ในการใช้มนุษย์ต่างกระจกสะท้อนความคิดและจิตวิญญาณผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ทางศิลปะ เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในลักษณะองค์รวม ด้วยการหลอมรวมความต่าง สานให้เกิดพลังสร้างคุณค่าศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ภายใต้ความเชื่อว่า ทุกคนเป็นคนดี มีศักยภาพ สามารถพัฒนาได้ด้วยปรัชญา "ก้าวข้ามขีดจำกัด" โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ควบคู่คุณธรรมอย่างมีความสุข เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสังคม

วิธีการพัฒนามนุษย์ในลักษณะองค์รวม

เทคนิคการใช้กิจกรรมศิลปะในการพัฒนาเยาวชนที่มีความต่างทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ ด้วยการเปิดโอกาสให้เยาวชนทุกคนร่วมกันสร้างสรรค์งานศิลปะ โดยการเติมเต็มซึ่งกันและกันอย่างเอื้ออาทร

ก้าวข้ามขีดจำกัด

การก้าวข้ามข้อจำกัดทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มุ่งไปสู่การพัฒนาศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างเอื้ออาทร

ห้องเรียนคุณธรรม

ปลูกฝังคุณธรรมและหน้าที่ต่อสังคมแก่เยาวชนด้วยการเปิดโอกาสให้เยาวชนที่มีความแตกต่างทางร่างกาย สติปัญญา และจิตใจได้มีโอกาสร่วมเรียน ร่วมฝึกทักษะชีวิต ภายใต้บรรยากาศภาวะเอื้อเพื่อเกื้อกูล จึงเป็นเสมือนห้องเรียนคุณธรรมที่ทุกคนสามารถพัฒนาคุณธรรม 9 ประการ กล่าวคือ วินัย สติ กตัญญู เมตตา อุดหนุน ซื่อสัตย์ ประหยัด ซынพึ่งตนเอง และไม่เห็นแก่ตัว โดยไม่ต้องมีใครมาพร่ำสอนหรือบังคับให้ทำ

สังคมและการศึกษา

ความหลากหลายของกลุ่มคนในสังคม

ภายใต้สังคมที่หลากหลาย คนถูกจัดแบ่งออกเป็นหลายกลุ่ม อาทิ เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เป็นต้น ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะได้รับการส่งเสริมและพัฒนาที่แตกต่างกันออกไป เช่น เยาวชน จะได้รับการสนับสนุนให้ได้เรียนฟรี ผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนด้านเบี้ยยังชีพ เป็นต้น สำหรับศิลปะเพื่อมวลชน (Art for All) มีกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้พิการ เนื่องจากที่ผ่านมาพบว่า กลุ่มผู้ด้อยโอกาส/ผู้พิการ ถูกสังคมกล่าวหาว่า เป็นความด้อย เป็นภาระ จึงพยายามเพิกเฉย มองข้ามและทอดทิ้ง กลายเป็นปัญหาสังคมในที่สุด ซึ่งในความเป็นจริงแล้วผู้ด้อยโอกาส/ผู้พิการไม่ได้มีความแตกต่างจากบุคคลทั่วไป หากได้รับการพัฒนาที่ถูกต้องเหมาะสม ก็สามารถจะพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีพอยู่ในสังคม ที่วางสรรคสังคม ตลอดจนเป็นคนที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคตได้

นโยบายภาครัฐ

ในอดีตที่ผ่านมา แม้รัฐบาลหลายสมัยจะได้มีการกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาไว้อย่างหลากหลาย แต่ต่างก็มุ่งหวังที่จะพัฒนามนุษย์และสังคมของประเทศให้มีคุณภาพ ให้ทุกคนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข มีสุขภาพแข็งแรง มีครอบครัวที่อบอุ่น มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีสังคมที่สันติ และมีความเอื้ออาทร ดังนั้น การพัฒนาคนที่มีคุณภาพจะต้องพัฒนาทั้งในด้านความรู้และด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้ได้เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนในทุกๆ ด้าน

สำหรับกลุ่มผู้พิการ ถึงแม้รัฐบาลจะจัดให้มีหน่วยงานสำหรับให้การช่วยเหลือ พื้นฟูในลักษณะต่างๆ อาทิ

1. ผู้มีความบกพร่องทางการมองเห็น มีโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ และในส่วนภูมิภาค (ภาคใต้และภาคเหนือ)
2. ผู้มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีโรงเรียนเศรษฐเสถียร และโรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ ในส่วนภูมิภาค มีโรงเรียนศึกษาพิเศษชลบุรี เป็นต้น
3. ผู้มีความบกพร่องทางร่างกาย มีโรงเรียนศรีสังวาลย์ ศูนย์การศึกษาพิเศษกรุงเทพฯ โรงเรียนอาชีวะมหาไถ่ พัทยา และศูนย์การศึกษาพิเศษ ในภูมิภาคต่างๆ เป็นต้น
4. ผู้มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีโรงเรียนราชานุกูล กรุงเทพฯ และโรงเรียนศึกษาพิเศษสุพรรณบุรี โรงเรียนศึกษาพิเศษกาญจนบุรี โรงเรียนศึกษาพิเศษนครราชสีมา เป็นต้น

ด้านการแพทย์

รัฐบาลจัดให้มีโรงพยาบาลทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ทำหน้าที่ให้การรักษายาบาล เพื่อแก้ไขความพิการ หรือให้รับสภาพความพิการ ให้คำแนะนำปรึกษาทางการแพทย์ เช่น โรงพยาบาลราชานุกูล โรงพยาบาลธัญญารักษ์ โรงพยาบาลสุพรรณประสาธน์ วัชรโยปถัมภ์ เป็นต้น

ด้านสังคม

รัฐบาลจัดให้มีการให้คำปรึกษา แนะนำ บริการช่วยเหลือเด็กและครอบครัวคนพิการที่มีฐานะยากจนและประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ รวมถึงการอนุเคราะห์ให้เบี้ยยังชีพคนพิการให้กับคนพิการที่มีสภาพความพิการมากจนไม่สามารถประกอบอาชีพได้และมีฐานะยากจน ทั้งบริการทางอาชีพและสังคม เพื่อให้ดำรงชีวิตได้ หากแต่ในความเป็นจริงพบว่า ยังมีผู้พิการอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่สามารถเข้าถึงบริการภาครัฐได้

เนื่องมาจากกระแสความตื่นตัวของสังคมที่ให้ความสำคัญเรื่องสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคและโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากองค์กรระหว่างประเทศ อาทิ UNESCO UNICEF WHO และ ADB เป็นต้น ที่พยายามผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องกรขยายการศึกษาภาคบังคับ การจัดการศึกษาเพื่อมวลชน การเปิดโอกาสทางการศึกษาแก่เด็กทุกกลุ่ม รวมถึงการเรียกร้องให้มีการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการตามสิทธิพื้นฐานที่ควรจะได้รับ

ด้านการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ถือเป็นกฎหมายแม่บทด้านการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงการปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญของประเทศไทย โดยมีความมุ่งหมายที่จะให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต

สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทุกคนมีสิทธิและโอกาสที่เท่าเทียมกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้หรือร่างกายพิการทุพพลภาพ บุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าว มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้บุคคล ครอบครัว และชุมชน มีสิทธิเสรีภาพ และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของรัฐ เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง การศึกษาจึงถือเป็นบริการที่รัฐจะต้องจัดให้กับทุกคนโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ การจัดการเรียนการสอนต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียน และยอมรับในความแตกต่างที่หลากหลายของผู้เรียน ผู้เรียนต้องได้เรียนรู้ มีการพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างเต็มศักยภาพ

ในการศึกษาวิจัยด้านการศึกษาของผู้พิการพบว่า การจัดการศึกษาโดยแยกเด็กพิการไปเรียนในชั้นเรียนพิเศษทำให้การพัฒนาและฟื้นฟูสมรรถภาพไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร จึงได้มีการนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนแบบเรียนร่วมขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งได้มีการริเริ่มทดลองให้มีการจัดการเรียนแบบเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไปจำนวนหนึ่ง และในปัจจุบันได้มีการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมในสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้น

การจัดการเรียนแบบเรียนร่วมจึงถือเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งรวมถึงผู้ด้อยโอกาส/ผู้พิการ ได้เข้าเรียนรัฐสังคมและสิ่งแวดล้อมของชั้นเรียนปกติทั่วไปได้ เป็นการสร้างความเท่าเทียมกันทางสังคม เพื่อให้เกิดการยอมรับในความเป็นมนุษย์ ผู้จักเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน

การเรียนร่วมมีหลายลักษณะ กล่าวคือ

- การเรียนร่วม (Mainstreaming) หมายถึง การให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนในชั้นเรียนปกติตามกระบวนการเรียนการสอน หลักสูตร และชั้นเรียนที่เด็กทั่วไปเรียน

- การเรียนร่วม (Inclusion) หมายถึง การศึกษาที่เปิดโอกาสให้เด็กพิการเข้ามามีส่วนร่วมกับเด็กทั่วไปในชั้นเรียนปกติ โดยเข้าเรียนเต็มเวลาหรือบางเวลา มีจุดประสงค์เพื่อเด็กพิการได้เรียนรู้สังคมและธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของคนปกติทั่วไป

- การเรียนร่วมของเด็กพัฒนาการช้า (Integration) เป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีพัฒนาการอยู่ในระดับเกณฑ์เฉลี่ยของปกติหรือต่ำกว่าเล็กน้อย ที่สามารถเข้ามาเรียนในชั้นปกติเต็มเวลาหรือบางเวลา บางเรื่องได้ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้าสู่สังคมปกติได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การเรียนร่วม คือ การจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือพิการเข้าเรียนในกระบวนการเรียนการสอนตามปกติทั่วไป โดยทำกิจกรรมตามปกติในชั้นเรียน ไม่มีบริการพิเศษ ยกเว้นสำหรับบางราย อีกทั้งการเรียนร่วมยังช่วยให้เด็กทั่วไปได้เป็นแบบอย่างในการเรียนรู้และทักษะพัฒนาการให้กับเด็กบกพร่องที่สามารถช่วยให้สามารถพัฒนาตนเองได้ และในขณะเดียวกันเด็กปกติทั่วไปจะให้เกิดการเรียนรู้ ยอมรับ เห็นคุณค่าและเข้าใจถึงความแตกต่างของคนอีกด้วย ดังนั้น สิ่งที่เด็กที่บกพร่องจะได้รับจากการเรียนร่วมคือ

- การเรียนรู้สังคมและการปรับตัวให้เข้ากับสังคมปกติได้อย่างมีความสุขและไม่เป็นปัญหาสังคมในอนาคต
- สังคมและธรรมชาติการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติจะเป็นตัวกระตุ้นเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือผู้บกพร่องให้หันคืนสภาพได้มากที่สุด เด็กที่เข้าเรียนร่วมจะเกิดการเรียนรู้ มีการปรับตัวระหว่างเรียนร่วม ภาวะนี้เรียกว่า สังคมบำบัด
- เด็กปกติทั่วไปได้เรียนรู้และเข้าใจผู้ร่วมสังคมที่มีความบกพร่องหรือมีความต้องการพิเศษได้

จากลักษณะการจัดการศึกษาดังกล่าว ศิลปะเพื่อมวลมนุษย (Art for All) ซึ่งตระหนักถึงความสำคัญของ ผู้ด้อยโอกาส/ผู้พิการที่ถูกระบุว่าเป็นภาวะ สร้างปัญหาสังคม และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาทั้ง ด้านแนวคิด เจตคติและพฤติกรรมของทั้งผู้ด้อยโอกาส/ผู้พิการและทุกคนในสังคมให้ถูกต้อง จึงได้นำศิลปะมา เป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ เนื่องจากศิลปะถือเป็นอีกหนึ่งภาษาที่นำมาเป็นสื่อกลางหรือ สะพานเชื่อมโยงจิตใจมนุษย์ให้อ่อนโยน มีศักยภาพทางสร้างสรรค์ อุดหนุน เข้มแข็ง เห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์และ เสียสละเพื่อส่วนรวม โดยเปิดโอกาสให้ผู้ด้อยโอกาส/ผู้พิการทุกประเภท กล่าวคือ ผู้บกพร่องทางการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหวและทางสติปัญญา รวมถึงผู้ไม่พิการ ได้เรียนรู้ร่วมกันในลักษณะการเรียนแบบเป็นกลุ่ม ด้วยการเติมเต็มศักยภาพของผู้ร่วมเรียนไปพร้อมๆ กับการเรียนรู้เรื่องทักษะชีวิต เพื่อการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งแนวทาง “การร่วมเรียน” ของศิลปะเพื่อมวลมนุษย (Art for All) ถือเป็นมิติใหม่ทางการเรียนการจัดการ เรียนการสอนที่มีลักษณะเป็นแบบการจัดการเรียนในลักษณะร่วมเรียน ที่เรียกว่า “5 คนรวมเป็น 1 อัจฉริยะ”

ส่วนที่ 2

รู้จักมนุษย์

รู้จักมนุษย์

นิยามและความหมาย

ผู้ด้อยโอกาส หมายถึง ผู้ที่ด้อยโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร หรือการบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ อาจเกิดจากความพิการ ความบกพร่อง หรือประสบปัญหาความเดือดร้อนและได้รับผลกระทบในด้าน เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การเมือง กฎหมาย กิจธรรมชาติและกึ่งทางสังคม โดยหมายรวมถึงผู้พิการ คนชรา คนไร้เร่รัง ผู้อพยพ คนยากจน คนเร่ร่อนจรจัด ตลอดจนผู้ต้องขัง เป็นต้น

การให้นิยามและความหมายของคำว่า "พิการ" นั้นก็มีความแตกต่างกันหลากหลาย สามารถสรุปพอสังเขปได้ดังนี้

- นัยยะของการไร้ความสามารถ (Disability) หมายถึง ข้อจำกัดของการดำเนินกิจกรรมหรือการทำงาน หรือความบกพร่องใดๆ อันมีเหตุมาจากความสูญเสียหรือผิดปกติของโครงสร้าง (Structure) หรือการทำงาน (Function) ทางสรีรวิทยา (Physiology) ทางกายวิภาค (Anatomy) หรือทางจิตใจ (Psychology)
- นัยยะของความด้อย (Handicap) หมายถึง ความเสียเปรียบ (Disadvantage) อันเป็นเหตุมาจากความสูญเสียหรือผิดปกติ (Impairment) โดยที่เป็นข้อจำกัด และเป็นอุปสรรคต่อการทำหน้าที่ บทบาทอันเป็นปกติของบุคคลนั้นตามอายุ เพศ สังคมและวัฒนธรรม

• นัยยะของความบกพร่อง (Cripple) หมายถึง บุคคลซึ่งความสามารถถูกจำกัด เนื่องจากมีความบกพร่องทางด้านต่างๆ อาทิ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม โดยมีความต้องการจำเป็นพิเศษด้านต่างๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตและมีส่วนร่วมในสังคมได้เสมือนบุคคลทั่วไป

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดความหมายของคนพิการว่า หมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความจำเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป

จากประสบการณ์การทำงานกับคนพิการตลอด 15 ปี จึงขอกำหนดความหมายเพิ่มอีกหนึ่งนัยยะ คือ นัยยะของความพิเศษ (Special) หมายถึง ความสามารถ หรือ ศักยภาพพิเศษเหนือบุคคลทั่วไป เช่น คนตาบอดสามารถดำเนินชีวิตในความเป็นคนหูหนวกสามารถมีสมาธิภายใต้บรรยากาศที่มีเสียงรบกวน คนพิการร่างกายสามารถใช้ปาก-เท้า ชดเชย ในขณะที่คนปัญญาอ่อนเป็นผู้ที่ไม่มีอัธยาศัย เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า คนพิการ หมายถึง บุคคลที่ไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการมีส่วนร่วมทางสังคมได้โดยวิธีการปกติทั่วไป ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพความบกพร่องหรือความแตกต่างทางร่างกาย สติปัญญาและอารมณ์ ซึ่งส่งผลให้ความต้องการจำเป็นพิเศษด้านต่างๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตและมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป อาทิ ความบกพร่องทางการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา หรือการเรียนรู้ เป็นต้น

ดังนั้น การดำเนินงานของศิลปะเพื่อมวลมนุษย (Art for All) จำเป็นต้องเข้าใจมนุษยแต่ละประเภทที่มาเข้าร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งมนุษยทั้งห้าประเภท ซึ่งประกอบด้วย ผู้บกพร่องทางการมองเห็น ผู้บกพร่องทางการได้ยิน ผู้บกพร่องทางการเคลื่อนไหว ผู้บกพร่องทางสติปัญญา และผู้ไม่มีความบกพร่อง ซึ่งในที่นี้หมายรวมถึงผู้ด้อยโอกาสอื่นๆ ที่ไม่ใช่ผู้พิการ เช่น เด็กเร่ร่อนจรจัด ชนเผ่าต่างๆ และชนกลุ่มน้อย ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงผู้ถูกทารุณหรือล่วงละเมิด และผู้ต้องขัง เป็นต้น ถือเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิตและเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงานซึ่งอาสาสมัครทุกคนต้องผ่านการคัดเลือกและมีกอบรม ให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคนพิการแต่ละประเภท เพื่อให้รู้จัก เข้าใจและเข้าถึง สามารถดูแล ช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้สำหรับความหมายและลักษณะของผู้พิการแต่ละประเภทที่ทุกคนที่งู่ ระบุพอสังเขปได้ดังนี้

ผู้บกพร่องทางการมองเห็น นิยาม

ความบกพร่องทางการมองเห็น หมายถึง การมีสายตามองเห็น
อยู่น้อยมากหรือไม่มีเลย

ประเภทผู้บกพร่องทางการมองเห็น

- ตาบอด คือ ผู้ที่สูญเสียสายตาโดยสิ้นเชิง ต้องใช้อักษรเบรลล์
- มองเห็นเลือนราง คือ ผู้ที่ตาบอดเพียงบางส่วน มีการมองเห็นหลงเหลืออยู่บ้าง จึงมองเห็นได้ต่างๆ 20/70 ฟุต (สามารถอ่านตัวหนังสือที่คนปกติอ่านในระยะ 70 ฟุต ได้ในระยะ 20 ฟุต) หรือน้อยกว่านั้นในสายตาข้างที่ดี หากได้รับการช่วยเหลือแก้ไขแล้ว สามารถเรียนได้เช่นเดียวกับคนปกติ แต่ต้องใช้อักษรที่ตัวใหญ่กว่าปกติ หรือใช้แว่นขยาย หรือใช้เครื่องมือพิเศษ

ความสามารถในการเรียนรู้และทางวิชาการ

ความบกพร่องทางการมองเห็นไม่มีผลต่อสติปัญญาการเรียนรู้และความคิดรวบยอด ผู้บกพร่องทางการมองเห็นสามารถเรียนรู้สิ่งแวดล้อม หรือประสบการณ์ชีวิตได้โดยผ่านการฟัง การสัมผัส รวมทั้งการใช้ประสาทสัมผัสอื่นๆ เช่น สัมผัสทางผิวหนังและกลิ่น เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผู้บกพร่องทางการมองเห็นไม่สามารถเรียนรู้โมโนทัศน์บางอย่างได้ เช่น การกล่าวถึงดวงอาทิตย์ ผู้บกพร่องทางการมองเห็นจะนึกภาพไม่ออก เพราะมองไม่เห็น แต่จะรับรู้เพียงการสัมผัสความร้อนของแสงแดดหรือสัมผัสแสงสะท้อนของแสงแดด เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บกพร่องทางการมองเห็น ไม่มีจินตนาการเกี่ยวกับสีและการเคลื่อนไหว แต่สามารถสัมผัสในทัศนีย์เกี่ยวกับรูปร่าง ระยะทาง ความต่างของพื้นผิวจากการบอกกล่าวและการสัมผัสได้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ปกครองทางการมองเห็นไม่แตกต่างจากคนปกติ แต่มีเพียงบางวิชาเท่านั้นที่ไม่สามารถเรียนได้เท่าคนปกติ คือ คณิตศาสตร์ การสะกดคำ และวาดเขียน ทั้งนี้ หากเพิ่มเวลาในการเรียนก็จะช่วยให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น และในกรณีที่เกิดความบกพร่องทางการมองเห็นตั้งแต่อายุ 5 ปีขึ้นไป หากเป็นการสูญเสียสายตารุนแรง ผู้ปกครองทางการมองเห็นจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ คือ ต้องฝึกหัดการเคลื่อนไหวและการเดิน ต้องเรียนรู้อักษรเบรลล์

จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ปกครองทางการมองเห็นกับบุคคลทั่วไป จะต้องมีการแปรผลอย่างระมัดระวัง เนื่องจากทั้งสองกลุ่มจะต้องถูกตรวจสอบภายใต้เงื่อนไขที่ต่างกัน อย่างไรก็ตาม มีข้อทดสอบผลสัมฤทธิ์ที่เป็นอักษรเบรลล์ และอักษรตัวใหญ่ ได้มีการศึกษาและให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่า ทั้งคนสายตาเลือนรางและคนตาบอดมีความล่าช้ากว่าคนตาปกติ เพราะความบกพร่องทางการเห็นทำให้เกิดการเรียนรู้อันเป็นไปได้อย่างล่าช้ากว่าที่มีการมองเห็น ในขณะที่ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้ปกครองทางการมองเห็นดีกว่าผู้ปกครองทางการได้ยิน เพราะการเรียนรู้อันเกิดจากการได้ฟังมากกว่าการมองเห็น

พัฒนาการทางภาษา

ด้านการพูด ผู้บกพร่องทางการมองเห็นเข้าใจและใช้ภาษาได้ไม่แตกต่างจากคนปกติ เนื่องจากการเรียนรู้จะใช้การฟังมากกว่าการรับรู้ทางสายตา และยังคงอาจมีแรงจูงใจให้มีการใช้ภาษาได้มากกว่าบุคคลทั่วไป และจากการที่ผู้บกพร่องทางการมองเห็นต้องติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นโดยการพูด จึงทำให้เป็นคนช่างพูด และลักษณะการพูดมักพูดเสียงดัง เพราะไม่ทราบระยะห่างของผู้ฟัง ระดับเสียงจะราบเรียบ ไม่นั่นสูง ต่ำ หนัก เบา พูดซ้ำ ไม่ค่อยแสดงท่าทางประกอบในการพูด มีการเคลื่อนไหวริมฝีปากในการพูดน้อย เพราะขาดการเลียนแบบเนื่องจากการมองเห็น ในด้านการอ่านและการเขียน ผู้บกพร่องทางการมองเห็นจะอ่านหนังสือได้ช้ากว่าปกติ เพราะต้องใช้อักษรเบรลล์ช่วย นอกจากนี้ พัฒนาการทางภาษา ยังเกี่ยวข้องกับช่วงอายุที่มีความพิการ เพราะหากเป็นตั้งแต่กำเนิด มักมีพัฒนาการทางด้านการศึกษาและการใช้ภาษาช้ากว่าเด็กปกติ เนื่องจากการมองเห็นสีหน้าท่าทางของผู้สนทนา

พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว

ความสามารถในการเคลื่อนไหวมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการปรับตัวของผู้บกพร่องทางการมองเห็น เพราะการสูญเสียสายตาจะส่งผลต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับระยะ ทิศทาง และตำแหน่งของสิ่งต่างๆ ในสภาพแวดล้อม ซึ่งถือเป็นอุปสรรคสำคัญในการเคลื่อนไหว ส่วนทักษะของผู้บกพร่องทางการมองเห็นในการเรียนรู้และหลีกเลี่ยงสิ่งกีดขวางนั้น เป็นเพียงผลของความสามารถในการแยกแยะความเปลี่ยนแปลงระดับเสียงอย่างบางของเสียงสะท้อนความถี่สูงยามที่เดินเข้าหาสิ่งนั้น ทำให้สามารถรู้สึกสัมผัสได้ถึงสิ่งที่เดินผ่าน

การปรับตัวทางสังคม

ความบกพร่องทางการมองเห็นส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคม อาทิ ความไม่มั่นใจในตนเอง รู้สึกอาย ไม่กล้าแสดงออก มีความวิตกกังวลในการใช้ชีวิต แต่หากได้รับการเอาใจใส่ที่ดี มีการฝึก และมีคนให้กำลังใจ ก็จะช่วยให้ผู้บกพร่องทางการมองเห็นสามารถปรับตัวได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป

ผู้บกพร่องทางการได้ยิน

นิยาม

ผู้บกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง ผู้ที่สูญเสียการได้ยิน ซึ่งอาจจะหูตึงหรือหูหนวกก็ได้

ประเภทของผู้บกพร่องทางการได้ยิน

- คนหูตึง หมายถึง ผู้ที่สูญเสียการได้ยินระหว่าง 26-89 เดซิเบล (Decibel) เป็นผู้ที่สูญเสียการได้ยินเล็กน้อยไปจนถึงขั้นรุนแรง สามารถสอนให้พูดและเรียนร่วมกับคนปกติได้
- คนหูหนวก หมายถึง ผู้ที่สูญเสียการได้ยินในระดับถึง 93 เดซิเบลขึ้นไป ไม่สามารถใช้การได้ยินให้เป็นประโยชน์เต็มประสิทธิภาพในการฟัง อาจเป็นผู้ที่สูญเสียการได้ยินมาแต่กำเนิดหรือเป็นการสูญเสียการได้ยินภายหลัง ต้องเรียนภาษามือ

ประเภทของความบกพร่องทางการได้ยิน

ปริมาณ ความพิการ	ค่าเฉลี่ยความไวที่ต่ำแห่ง 500-1000,2000 เฮิซ ในหูข้างที่ใด		ความสามารถ ในการเข้าใจคำพูด
	มากกว่า	ไม่มากกว่า	
หูปกติ	-	27 DB	ไม่ลำบากในการรับฟังคำพูด
หูตึงน้อย	25 DB	40 DB	ไม่ได้ยินเสียงเบา
หูตึงปานกลาง	40 DB	55 DB	ไม่ได้ยินเสียงระดับปกติ
หูตึงมาก	55 DB	70 DB	ไม่ได้ยินแม้เสียงดังกว่าปกติ
หูตึงอย่างรุนแรง	70 DB	93 DB	ต้องตะโกนหรือใช้เครื่องขยายเสียงจึงจะได้ยิน และได้ยินไม่ชัด
หูหนวก	93 DB	-	ตะโกนหรือใช้เครื่องขยายเสียงแล้วยังไม่ได้ยิน

หมายเหตุ: DB หมายถึง เดซิเบล (Decibel) เป็นหน่วยวัดความดังของเสียง
เสียงที่มีความดังมากมีหน่วยเดซิเบลสูง เสียงที่มีความดังน้อยมีหน่วยเดซิเบลต่ำ

ความสามารถทางสติปัญญา

ความบกพร่องทางการได้ยินมีผลต่อการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน เนื่องจากความรู้ความเข้าใจ และความสามารถทางสติปัญญาจะเกิดขึ้นควบคู่กับพัฒนาการทางภาษา ดังนั้น ผู้บกพร่องทางการได้ยินมักถูกมองว่า มีสติปัญญาต่ำ ในการเรียนร่วมกับคนปกติจะมีความลำบากในการเข้าใจภาษาและเนื้อหาทางวิชาการใหม่ๆ ซึ่งมีความยากและซับซ้อนขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้บกพร่องทางการได้ยินมีภาษามือหรือภาษาท่าทางสำหรับใช้ในการสื่อสาร หากใช้ภาษามือในการสื่อสาร หมั่นฝึกฝนการทำความเข้าใจ และค้นหาประสบการณ์ใหม่ๆ จะพบว่า ผู้บกพร่องทางการได้ยินจะมีสติปัญญาเท่าเทียมกับคนปกติ และสามารถศึกษาระดับปริญญาได้เช่นบุคคลทั่วไป

พัฒนาการทางภาษา

ผู้บกพร่องทางการได้ยิน เช่น ได้ยินน้อย ได้ยินไม่ชัด ได้ยินแต่จับใจความไม่ได้ รวมถึงไม่ได้ยินเสียงใดๆ เลย ทำให้เข้าใจความหมายของคำน้อยกว่าปกติ ซึ่งปัญหาการสื่อความหมายจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับอายุที่เกิดความพิการและระดับความรุนแรงของความบกพร่อง ผู้บกพร่องทางการได้ยินก่อนอายุ 8 ปี และมีความพิการรุนแรงตั้งแต่วัยแรกเกิด จะไม่ได้ยินเสียงใดๆ จึงไม่เกิดการพัฒนาการรับรู้ภาษา เด็กจึงพูดไม่ได้ หรือเป็นใบ้ แต่ถ้าระดับความพิการเล็กน้อยตั้งแต่วัยแรกเกิดอาจพอได้ยินบ้าง สามารถเข้าใจภาษาพูดแต่ไม่ครบถ้วน การฝึกพูดจะพูดได้ช้าและไม่ชัด ผู้ที่บกพร่องทางการได้ยินภายหลังจากที่มีการพัฒนาทางภาษามาบ้างแล้ว การรับรู้ภาษามักจะหยุดชะงัก พูดได้น้อยลงเรื่อยๆ พูดไม่ชัด และอาจหยุดพูดในที่สุด

การปรับตัวทางสังคม

ผู้บกพร่องทางการได้ยิน เมื่อมีปัญหาในการเข้าใจเสียงพูดและการใช้ภาษาพูด การติดต่อกับผู้อื่นมักจะทำให้เกิดความคับข้องใจ เกิดความแปรปรวนทางอารมณ์ พฤติกรรม และสังคม เช่น หลุดหรือติดกักขังตัว ซึมเศร้า ถดถอยและหลีกเลี่ยงการเข้าสังคมกับคนปกติ เพราะขาดความมั่นใจในการพูดคุยกับผู้อื่น มีความยากลำบากในการทำความเข้าใจผู้อื่น ในขณะเดียวกัน คนปกติก็ขาดความเข้าใจผู้บกพร่องทางการได้ยินเช่นกัน ทำให้ผู้บกพร่องทางการได้ยินต้องอยู่โดดเดี่ยวในโลกของคนหูดี และเมื่อรู้สึกว่าการสังคมไม่ยอมรับ ยิ่งทำให้มีปัญหาการทำงานร่วมกับผู้อื่นมากขึ้น ดังนั้น จึงมักเห็นว่าผู้บกพร่องทางการได้ยินจะรวมกลุ่มกันเอง เพราะสามารถสื่อสารเข้าใจกันได้ดีกว่า อย่างไรก็ตาม หากผู้บกพร่องทางการได้ยินสามารถปรับตัวในการสื่อสารกับคนปกติ จะมีปัญหาทางอารมณ์ลดลง สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้

ผู้บกพร่องทางการเคลื่อนไหว นิยาม

ผู้บกพร่องทางการเคลื่อนไหว หมายถึง ผู้ที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องของร่างกาย หรือคนที่สูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหวมือ แขน ขา หรือลำตัวอันเนื่องมาจากแขนหรือขาขาด อัมพาต กล้ามเนื้ออ่อนแรงหรือยึดเกร็ง โรคข้อหรืออาการปวดเรื้อรัง รวมทั้งโรคเรื้อรังของระบบการทำงานของร่างกายอื่นๆ ที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินชีวิตในสภาพแวดล้อมทั่วไปได้ และจำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับความสามารถและความจำเป็น

ประเภทความบกพร่องทางการเคลื่อนไหว

- การขาดหาย เป็นการสูญเสียแขน-ขา หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของแขน-ขา โดยอาจเป็นมาตั้งแต่กำเนิดหรือเกิดขึ้นภายหลังประสบอุบัติเหตุ สามารถแก้ไขได้โดยใส่แขนขาเทียมหรือใช้อวัยวะส่วนอื่นในการดำรงชีวิตได้
- ความผิดปกติหรือผิดปกติ พบได้ในบริเวณแขน-ขา หรือลำตัว เกิดจากการอ่อนแรงหรือแข็งเกร็งของกล้ามเนื้อ มีผลทำให้ร่างกายผิดปกติ ถ้าสาเหตุมาจากระบบประสาทจะทำให้การเคลื่อนไหวร่างกายลำบาก เช่น มีอาการตัวอ่อน แขนขาเกร็ง เคลื่อนไหวไม่ได้ เป็นต้น

ความสามารถในการเรียนรู้และทางวิชาการ

ความบกพร่องทางร่างกายไม่มีผลต่อความผิดปกติทางสติปัญญาและภาษา ยกเว้นว่า ความบกพร่องทางร่างกายจะเกิดขึ้นพร้อมภาวะปัญญาอ่อน อันเนื่องมาจากการที่สมองถูกทำลายหรือมีอาการติดเชื้อ ถูกสารพิษที่มีผลต่อระบบประสาทและสมอง ออกซิเจนไปเลี้ยงสมองไม่ทัน ซึ่งจะส่งผลให้มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าปกติ และเนื่องจากความจำเป็นในการเข้ารับการศึกษา พื้นฟู บำบัด เป็นเหตุให้ขาดเรียน จึงอาจเรียนไม่ทันเพื่อนร่วมชั้น ประกอบกับโอกาสในการเดินทางมีจำกัด ดังนั้น จึงเรียนรู้สิ่งรอบตัวได้น้อย รวมทั้งบางคนมีความเจ็บป่วยทางร่างกาย ซึ่งส่งผลต่อจิตใจและการเรียนรู้ ดังนั้น แม้ว่าจะมีระดับสติปัญญาในระดับ

ปกติก็ตาม ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการจึงต่ำกว่าเกณฑ์ แต่หากได้รับความเอาใจใส่จากครูและผู้ปกครอง จะทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการสูงทัดเทียมคนปกติ

การปรับตัวเข้ากับสังคม

ผู้ปกครองทางการเคลื่อนไหวโดยทั่วไปมักกังวลเกี่ยวกับความพิการของตนเอง กลัวว่าสังคมจะรังเกียจ ซึ่งความรู้สึกเช่นนี้จะเกิดเป็นปมด้อยในใจอยู่เสมอ และในที่สุดจะกลายเป็นคนที่ปรับตัวยาก กลัวที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น แต่หากผู้ปกครองทางการเคลื่อนไหวมีพื้นฐานความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดี จะช่วยลดปมด้อยและการปรับตัวเข้ากับสังคม

ผู้ปกครองทางสติปัญญา

นิยาม

ผู้ปกครองทางสติปัญญา หมายถึง ผู้ที่มีระดับสติปัญญาล่าช้า ความสามารถในการเรียนรู้มีน้อย มีความสามารถจำกัดในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม จำเป็นต้องพึ่งหาผู้อื่นคอยให้ความช่วยเหลือ การปรับตัวจะล่าช้ากว่าคนปกติในทุกๆ ด้าน การเจริญเติบโตทางสมองไม่พัฒนาไปตามอายุ

ประเภทของผู้ปกครองทางสติปัญญา

แบ่งประเภทผู้ปกครองทางสติปัญญาตามความสามารถทางการศึกษาเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มผู้ที่บกพร่องทางสติปัญญาที่ฝึกได้ หมายถึง ผู้ที่มีระดับสติปัญญา ระหว่าง 36-51 สามารถช่วยตัวเองได้บ้าง แต่ไม่มีความสามารถในการทำงานให้สัมฤทธิ์ผลเท่ากับคนปกติ แต่หากได้รับการฝึกฝนที่ดีจะสามารถช่วยเหลือตัวเองและใช้ชีวิตในสังคมด้วยการประกอบอาชีพง่าย ๆ
- กลุ่มผู้ที่บกพร่องทางสติปัญญาที่เรียนได้ หมายถึง ผู้ที่มีระดับสติปัญญา 52-67 หรือไม่เกิน 85 สามารถเรียนหนังสือได้ อ่านหนังสือออก คิดเลขได้ แต่เรียนช้าและอาจเรียนซ้ำชั้น สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขถ้าได้รับการศึกษา โดยส่วนใหญ่ผู้ปกครองมักไม่สังเกตเนื่องจากมีพัฒนาการทางภาษาและการใช้ยวดยวะเคลื่อนไหวได้ดี แต่จะสังเกตเห็นเมื่อเข้าโรงเรียน พฤติกรรมที่เห็นชัด คือ ต้องใช้เวลาในการจดจำและมีความสนใจสั้นกว่าคนปกติ แต่หากผู้บกพร่องทางสติปัญญาคนนี้ได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ จะสามารถมีพัฒนาการไปตามลำดับขั้นตอนเช่นเดียวกับคนปกติ
- กลุ่มผู้ที่เรียนช้า หมายถึง ผู้ที่มีระดับสติปัญญาอยู่ระหว่าง 80-90 เป็นเด็กที่ช้าหลังกว่าคนปกติเล็กน้อย สามารถเรียนร่วมกับคนปกติและใช้หลักสูตรธรรมดาได้ แต่มักมีความสำเร็จในการเรียนต่ำกว่าคนปกติ ต้องได้รับการเอาใจใส่จากผู้สอน จะช่วยให้กลุ่มที่เรียนช้าประสบความสำเร็จได้ หากแบ่งตามระดับสติปัญญา แบ่งได้ 3 กลุ่ม ดังนี้
- ปัญญาอ่อนขนาดหนัก หมายถึง ผู้ที่มีระดับสติปัญญาไม่เกิน 34 มีพฤติกรรมเทียบเท่ากับเด็กอายุไม่เกิน 2 ปี ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองให้พ้นอันตราย
- ปัญญาอ่อนขนาดกลาง หมายถึง ผู้ที่มีระดับสติปัญญาระหว่าง 35-49 มีพฤติกรรมเทียบเท่ากับเด็กอายุ 3-7 ปี ต้องอยู่ในความคุ้มครองดูแลเอาใจใส่

- ปัญญาอ่อนขนาดอ่อน หมายถึง ผู้ที่มีระดับสติปัญญา ระหว่าง 50-70 มีพฤติกรรมเทียบเท่ากับเด็กอายุไม่เกิน 10 ขวบ จำเป็นต้องมีคนคอยให้คำแนะนำ หรือสามารถ เรียนได้บ้างพอสมควร

ความบกพร่องทางสติปัญญาอาจเกิดจากหลายสาเหตุ อาทิ กรรมพันธุ์ สิ่งแวดล้อม ความบกพร่องทางจิตวิทยา เช่น สมอ่งบาง ส่วนบกพร่อง โครโมโซมบกพร่อง พัฒนาการในระยะก่อนคลอด บกพร่อง เป็นต้น ผู้บกพร่องทางสติปัญญามักมีความรู้สึกนึกคิด ต่ำกว่าอายุจริง จึงดูเหมือนตัวโตแต่จิตใจไม่โตตาม อาจเล่น เหมือนเด็กๆ ทำอะไรเหมือนเด็กๆ คนทั่วไปจึงมองผู้บกพร่องทาง สติปัญญาว่าเป็นโรคจิต นอกจากนี้ ผู้บกพร่องทางสติปัญญา ยัง ถูกชักจูงได้ง่าย จึงมักถูกผู้ไม่หวังดีนำเข้าสู่การกระทำผิดได้ง่าย

ความสามารถในการเรียนรู้และทางวิชาการ

ผู้บกพร่องทางสติปัญญามักมีปัญหาในการเรียนรู้ มักขาดสมาธิ จิตใจสับสน มีปัญหาในการจดจำ ข้อมูล คือ จำได้ยากและลืมได้เร็ว ทั้งนี้ การจดจำอาจใช้เวลาเป็นชั่วโมง วัน หรือสัปดาห์ และเนื่องจากความสามารถทางสติปัญญาสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงไม่แปลกที่ผู้บกพร่องทางสติปัญญามักไม่ค่อย ประสบความสำเร็จด้านวิชาการ

พัฒนาการทางภาษา

ผู้บกพร่องทางสติปัญญา มีพัฒนาการทางภาษาล่าช้า มีปัญหาทางการพูดและการออกเสียง เช่น พูดไม่ชัด รู้คำศัพท์ น้อยมาก มีปัญหาในการอ่านจับใจความ การอ่านหนังสือจะเป็นลักษณะนกแก้วนกขุนทองโดยไม่เข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน และเนื่องจากภาษากับความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น ผู้บกพร่องทางสติปัญญาที่ต้องทางภาษามักต้องในด้าน ความคิดและการจัดการกับพฤติกรรมตนเองด้วย อย่างไรก็ตาม ผู้บกพร่องทางสติปัญญาสามารถพัฒนาภาษาได้เช่นเดียวกับคนปกติ เพียงแต่ความก้าวหน้าจะเป็นไปอย่างเชื่องช้า โดยสามารถสอนให้รู้จักใช้คำศัพท์ง่ายๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น ชื่อของ พูดคุยกับครูและเพื่อน เป็นต้น

การปรับตัวเข้ากับสังคม

ผู้บกพร่องทางสติปัญญามักมีปัญหาดูผิดธรรมดาเชิงสังคม เช่น ไม่สามารถคบกับใครเพื่อเป็นเพื่อนได้ ซึ่งเห็นได้ชัดตั้งแต่อายุยังน้อย โดยมักทำอะไรแปลกๆ เช่น ไม่ค่อยใส่ใจว่าใครทำอะไร ชอบขัดคอและขัดจังหวะเพื่อน เป็นต้น จึงทำให้ไม่ค่อยมีใครยอมรับเป็นเพื่อน และยิ่งครอบครัวไม่สนใจ นำผู้บกพร่องทางสติปัญญาเข้าสู่สังคม จึงขาดทักษะการเข้าสังคม อีกทั้งการปกป้องคุ้มครองมากเกินไป ทำให้ไม่มีโอกาสได้เรียนรู้การเป็นผู้ให้และผู้รับ บ่อยครั้งอาจจะเป็นคนที่ดีถึงเฉพาะตนเอง ขาดปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือในทางตรงข้ามอาจจะคบคนไม่เลือกหน้าและผูกพันกับผู้อื่นมากกว่าปกติ อาจพูดมาก เรียกเรื่องความสนใจมากเกินไป ดังนั้น การส่งเสริมให้ผู้บกพร่องทางสติปัญญาได้สร้างมิตรภาพ ที่ถูกต้องเหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

ผู้ไม่พิการ หรือ คนทั่วไป

ปกติ (Normal) ทางชีววิทยา หมายถึง การปฏิบัติหรือการทำงานที่มีความเป็นธรรมชาติ หรือปราศจากความผิดปกติหรือบกพร่อง

ความปกติในทางความสามารถ (Ability) หมายถึง ศักยภาพในการสื่อสาร การเรียนรู้ การแก้ไขปัญหา ตลอดจนการพัฒนาการด้านต่างๆ

ผู้ที่ไม่มีความบกพร่องหรือไม่พิการ หมายถึง ผู้ที่เกิดมาโดยปราศจากความผิดปกติทั้งทางร่างกายและจิตใจ สามารถเรียนรู้ เข้าใจ แก้ปัญหาเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับศิลปะเพื่อมวลมนุษย (Art for All) ผู้ไม่พิการหรือคนปกติ หมายถึง รวมถึง คนปกติทั่วไป และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่ไม่ใช่เกิดจากความพิการ อาทิ เด็กเร่ร่อนจรจัด ชนเผ่าต่างๆ และชนกลุ่มน้อย ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงผู้ถูกทารุณหรือล่วงละเมิด และผู้ต้องขัง เป็นต้น

ส่วนที่ 3
จากนั้ดการ...สู่ทงษ์

ทฤษฎีการเติมเต็ม (5 คนรวมเป็น 1 อัจฉริยะ)

การเติมเต็ม หมายถึง การเติมเต็มศักยภาพซึ่งกันและกันอาจเป็นการทำงานในลักษณะบุคคลหัวประเภทประกอบด้วย ผู้บกพร่องทางการมองเห็น ผู้บกพร่องทางการได้ยิน ผู้บกพร่องทางการเคลื่อนไหว ผู้บกพร่องทางสติปัญญา และผู้ไม่พิการ หรืออาจเป็นการรวมกลุ่มของบุคคลสี่ประเภท สามประเภท สองประเภท ก็ถือว่าเป็นการเติมเต็มซึ่งกันและกัน โดยคนตาบอดทำหน้าที่เสมือนเป็นปาก-หู คนหูหนวกทำหน้าที่เป็นตาให้กับกลุ่ม คนแขน-ขาเป็นปัญญาให้เพื่อน โดยมีคนปัญญาอ่อนที่ว่างกายสมบูรณ์เป็นแรงกาย ผ่านการประสานของคนไม่พิการที่มีเมตตาจิตใจส่งผลให้ "6 คนรวมเป็น 1 อัจฉริยะ"

การเติมเต็มของบุคคลแต่ละประเภทนั้นอาจมีเงื่อนไขในการอยู่ร่วมกัน เช่น กรณีการเติมเต็มระหว่างคนตาบอดกับหูหนวกนั้นเป็นเรื่องที่กระทำได้ยาก เนื่องจากคนตาบอดใช้ภาษาพูดในขณะที่คนหูหนวกไม่ได้ยิน คนหูหนวกใช้ภาษามือในขณะที่คนตาบอดมองไม่เห็น จึงต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในกรณีนี้ แต่หากคู่มือมีผู้ไม่พิการร่วมเติมเต็ม ย่อมไม่มีเงื่อนไขใดๆ สำหรับเงื่อนไขต่างๆ นั้นสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางแสดงลักษณะความสัมพันธ์โดยการเดินเต็ม

ลำดับ	ประเภท					เงื่อนไข
	ผู้ปกครอง ทางการมองเห็น	ผู้ปกครอง ทางการได้ยิน	ผู้ปกครอง ทางการเคลื่อนไหว	ผู้ปกครอง ทางสติปัญญา	ผู้พิการ	
1	★	★	★	★	★	ไม่มีเงื่อนไข เนื่องจากผู้ไม่พิการ เป็นผู้ประสาน
2		★	★	★	★	
3	★		★	★	★	
4	★	★		★	★	
5	★	★	★		★	
6			★	★	★	
7		★		★	★	
8		★	★		★	
9	★			★	★	
10	★		★		★	
11	★	★			★	
12				★	★	
13			★		★	

ลำดับ	ประเภท					เงื่อนไข
	ผู้ปกครอง กรรมการของศูนย์	ผู้ปกครอง กรรมการโรงเรียน	ผู้ปกครอง กรรมการเครือข่าย	ผู้ปกครอง ทนายสิทธิมนุษยชน	ผู้ไม่ฉ้อโกง	
14		★			★	ไม่มีเงื่อนไข เนื่องจากผู้ไม่ฉ้อโกง เป็นคู่ประสาน
15	★				★	
16	★	★	★			ไม่มีเงื่อนไข ทั้งหมดจะไม่มี ผู้ไม่ฉ้อโกง
17	★	★	★	★		
18	★		★	★		
19	★	★				
						เงื่อนไข 1. ผู้ปกครองกรรมการของศูนย์ ต้องรู้จักภาษาดี 2. ผู้ปกครองกรรมการโรงเรียน ต้องรู้จักภาษาอังกฤษ 3. มีคุณสมบัติหรือมีชื่อเสียง สอดคล้องความสนใจของ พ่อแม่ต่างภาษา ข้อเสนอแนะ: ควรนิเทศสภที่ 3 ซึ่งอาจเป็น บุคคลประเภทใดก็ได้
20	★		★			อาจมีภาษาพูดในการสื่อสาร

ลำดับ	ประเภท					เงื่อนไข
	ผู้ปกครอง กรรมการระดับ	ผู้ปกครอง กรรมการศิษย์	ผู้ปกครอง กรรมการเคลื่อนไหว	ผู้ปกครอง ทางสติปัญญา	ผู้ไม่มีการ	
21	*			*		ผู้ปกครองทางสติปัญญา ควรมีระดับสติปัญญา (IQ) 50 ขึ้นไป
22		*	*			1. อาศิกษานามือ 2. อาศิกษานาเขียน ผู้ปกครองทางการเคลื่อนไหว ต้องสามารถใส่ขานเขียน หนังสือได้
23		*		*		1. อาศิกษานามือ 2. อาศิกษานาเขียน โดยผู้ปกครองทางสติปัญญา ควรมีระดับสติปัญญา (IQ) 50 ขึ้นไป
24			*	*		ผู้ปกครองทางสติปัญญา ควรมีระดับสติปัญญา (IQ) 50 ขึ้นไป และสามารถอ่าน เขียนหนังสือได้

ลำดับ	ประเภท					ข้อไข
	ผู้บกพร่อง ทางการมองเห็น	ผู้บกพร่อง ทางการได้ยิน	ผู้บกพร่อง ทางการเคลื่อนไหว	ผู้บกพร่อง ทางสติปัญญา	ผู้พิการ	
25	*	*		*		1. อาศัยภายใน 2. อาศัยภายใน ผู้บกพร่องทางสติปัญญา ควรมีระดับสติปัญญา (IQ) 50 ขึ้นไป และสามารถอ่าน เขียนหนังสือได้
26		*	*	*		1. อาศัยภายใน 2. อาศัยภายใน ผู้บกพร่องทางสติปัญญา ควรมีระดับสติปัญญา (IQ) 50 ขึ้นไป และสามารถอ่าน เขียนหนังสือได้

หมายเหตุ : ตารางนี้ไม่รวมกรณีพิการซ้ำซ้อน

จากตารางดังกล่าว สามารถแบ่งลักษณะความสัมพันธออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ลักษณะความสัมพันธที่มีความสมบูรณ์โดยปราศจากเงื่อนไข ทั้งนี้ เนื่องจากมีผู้ไม่พิการเป็นผู้ประสานระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ดังจะเห็นได้จากลักษณะความสัมพันธที่ 1 - 16 ที่แสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าในกลุ่มจะมีสมาชิกเป็นผู้ที่มีความบกพร่องในด้านต่างๆ แตกต่างกันไป แต่ถ้ามุมอื่นๆ มีผู้ไม่พิการเป็นผู้ไม่พิการด้วย ย่อมสามารถสื่อสารหรือใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้โดยผ่านการประสานของผู้ไม่พิการ

กลุ่มที่ 2 ลักษณะความสัมพันธ์ที่มีความสมบูรณ์โดยปราศจากเงื่อนไข ถึงแม้จะไม่มีผู้ไม่พิการเป็นผู้ประสาน ดังจะเห็นได้จากลักษณะความสัมพันธ์ที่ 16-18 ทั้งนี้ เนื่องจากในกลุ่มนี้จะมีผู้สามารถใช้ภาษาพูดในการสื่อสารให้แก่สมาชิกภายในกลุ่มได้ ดังจะเห็นได้จากลักษณะความสัมพันธ์ที่ 16-18 ที่มีผู้บกพร่องทางการเคลื่อนไหวและทางสติปัญญาเป็นผู้ประสานระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม

กลุ่มที่ 3 ลักษณะความสัมพันธ์ที่มีความสมบูรณ์โดยมีเงื่อนไข ดังจะเห็นได้จากลักษณะความสัมพันธ์ที่ 19 - 26 และพบว่า ลักษณะความสัมพันธ์ที่ 19 กล่าวคือ การรวมกลุ่มของผู้บกพร่องทางการมองเห็นกับผู้บกพร่องทางการได้ยินเป็นไปได้อย่างลำบากที่สุด เพราะต้องอาศัยภาษาเบรลล์หรือภาษามือ หรือคอมพิวเตอร์ที่มีเสียง ซึ่งเป็นไปได้ยากที่ผู้บกพร่องทางการมองเห็นจะรู้จักภาษามือ หรือผู้บกพร่องทางการได้ยินจะรู้จักภาษาเบรลล์ สำหรับคอมพิวเตอร์มีเสียงนั้น ผู้บกพร่องทางการได้ยินต้องมีความสามารถในการพิมพ์ด้วย ดังนั้นจึงควรให้มีบุคคลที่ 3 เพื่อช่วยในการประสาน โดยอาจเป็นผู้บกพร่องทางการเคลื่อนไหว ทางสติปัญญา หรือผู้ไม่พิการก็ได้

กฎวิถีก้าวข้ามขีดจำกัด

“ก้าวข้ามขีดจำกัด” เป็นปรัชญาของศิลปะเพื่อมวลมนุษย (Art for All) ซึ่งตระหนักว่า มนุษย์ทุกคนย่อมมีข้อจำกัดมากน้อยแตกต่างกันออกไป อาทิ ด้านการมองเห็น การได้ยิน หรือการสื่อสาร การเคลื่อนไหว ด้านสติปัญญา ด้านการคิดหรือจิตใจ และขณะเดียวกันในชีวิตประจำวันก็มีข้อจำกัดจากภายนอกที่เข้ามามีผลต่อการดำรงชีวิตอีกมากมาย เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะและสถานที่ เป็นต้น ดังนั้น การก้าวข้ามขีดจำกัดจึงไม่ได้หมายถึงการละทิ้งปัญหา หากแต่การก้าวข้ามขีดจำกัด หมายถึง การก้าวไปสู่เป้าหมาย การบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยไม่ให้ข้อจำกัดเหล่านั้นมาเป็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน โดยวิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ อาทิ การปรับเปลี่ยนวิถีคิด วิถีดำเนินการ การสร้างความร่วมมือในลักษณะเครือข่าย เป็นต้น

ดังนั้น การก้าวข้ามมิใช่การทำลายข้อจำกัดหรือการลดข้อจำกัดลง หากแต่เป็นการเพิกเฉยต่อสภาวะที่เป็นข้อจำกัดทั้งปวง และนำเอาศักยภาพอื่นที่มีมาใช้เพื่อชดเชยหรือทดแทน ศักยภาพอื่นซึ่งในที่นี้หมายถึง ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเรา หรือการอาศัยจากบุคคลอื่นก็ได้

ข้อจำกัดของผู้พิการแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน ดังนี้

- กลุ่มผู้บกพร่องทางการมองเห็น หากเป็นกลุ่มที่มองเห็นเลือกรางจะมีข้อจำกัดที่น้อยกว่ากลุ่มที่มองไม่เห็นเลย เพราะกลุ่มที่มองเห็นเลือกราง หากให้มองดูในระยะใกล้ๆ หรือให้ดูตัวอักษรที่มีขนาดใหญ่และใช้เส้นที่หนากว่าปกติก็อาจมองเห็นได้ แต่กลุ่มที่มองไม่เห็นเลย หรือบอดสนิท จำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือและอุปกรณ์ช่วย ดังนั้น กลุ่มนี้จึงเกิดข้อจำกัดหลายประการ เช่น ข้อจำกัดในการเขียนหรืออ่านหนังสือ ข้อจำกัดด้านการเดินทาง เป็นต้น การรับรู้ของคนตาบอดต้องอาศัยประสาทสัมผัสที่สำคัญ คือ การได้ยินและการสัมผัสเพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจในสิ่งต่างๆ รอบตัวได้ เช่น ในการเขียนหรืออ่านหนังสือ คนตาบอดอาศัยการสัมผัสจากตัวอักษรบนหรืออักษรเบรลล์ หรืออาศัยคนอื่นอ่านให้ฟัง คนตาบอดสามารถรับรู้ในสิ่งที่สามารถสัมผัสจับต้องได้เท่านั้น หากเป็นสิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้ เช่น สี ท้องฟ้า ดวงดาว ฯลฯ นั้น ต้องอาศัยการบอกเล่าหรือการอธิบายโดยใช้วิธีเปรียบเทียบจากการสัมผัสอื่นๆ ที่สามารถเข้าใจได้

- กลุ่มผู้บกพร่องทางการได้ยิน ในกรณีที่เป็นเพียงอาการหูตึง คือ สูญเสียความได้ยินบ้าง แต่หากพูดหรือทำเสียงดังกว่าปกติทั่วไปก็สามารถได้ยินและเข้าใจภาษาพูด หรืออาจใช้เครื่องช่วยฟังช่วยได้ กลุ่มนี้สามารถสอนให้พูดได้ แต่หากเป็นกลุ่มที่หูหนวกที่ไม่สามารถได้ยินเสียงใดๆ ได้ ถึงแม้จะใช้เครื่องช่วยฟังก็ตาม การฝึกพูดสำหรับคนหูหนวกนั้นมักจะมีฝึกพูดไม่ได้ หรือถึงจะพูดได้บ้างก็ต้องใช้เวลานาน และพูดได้ไม่มากนัก ดังนั้น ข้อจำกัดของคนกลุ่มนี้คือ เรื่องการติดต่อสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการพูด ฟัง อ่าน เขียน เพราะคนหูหนวกไม่เข้าใจคำพูดที่เป็นประโยคยาวๆ หรือประโยคที่ซับซ้อน อันเนื่องจากการไม่ได้ยินและไม่สามารถจับคำพูดได้ทั้งหมด ในภาษาเขียนก็เช่นกัน ภาษาที่คนหูหนวกใช้เขียนมักเป็นประโยคที่ไม่ถูกต้องสมบูรณ์นัก

- กลุ่มผู้บกพร่องทางการเคลื่อนไหว ซึ่งอาจเป็นความพิการที่มีมาแต่กำเนิดหรือหลังกำเนิดที่เป็นผลจากอุบัติเหตุต่างๆ ทำให้กล้ามเนื้อและกระดูกไม่สามารถทำงานตามปกติได้ จึงเกิดเป็นข้อจำกัดขึ้น เช่น ผู้พิการแขนไม่สามารถที่จะหยิบจับหรือเขียนหนังสือได้อย่างสะดวกรวดเร็วเช่นคนปกติ ผู้พิการขาไม่สามารถที่จะเดินได้มั่นคงและรวดเร็ว ในกรณีที่ต้องนั่งวีลแชร์ หากเป็นทางลาดชันหรือต้องขึ้นบันได จำเป็นต้องอาศัยคนอื่นช่วยหรือต้องมีทางที่สร้างขึ้นพิเศษ

- กลุ่มผู้บกพร่องทางสติปัญญา จะมีข้อจำกัดทางด้านการเรียนรู้และการปรับตัวเข้ากับสังคม ดังนั้น การก้าวข้ามขีดจำกัด หมายถึง การก้าวข้ามข้อจำกัดทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและปัญหาอุปสรรคทั้งหลายทั้งปวง มุ่งไปสู่การพัฒนาศักยภาพ โดยการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างเอื้ออาทร

ศิลปะเพื่อมวลมนุษย (Art for All) ใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือในการก้าวข้ามขีดจำกัดด้านต่างๆ อาทิ ผู้บกพร่องทางการเคลื่อนไหวสามารถสร้างสรรค์งานศิลปะโดยใช้วิธีระยั้งที่ร่างกายมีอยู่ทดแทน เพราะงานศิลปะมิได้มีการจำกัดว่าต้องทำจากมือเท่านั้น ถึงจะเป็นงานศิลปะที่สมบูรณ์แบบ การนำศิลปะมาใช้เป็นเครื่องมือในการก้าวข้ามขีดจำกัดของผู้บกพร่องทางสติปัญญาจะช่วยให้เรื่องการเรียนรู้ที่จะคิดวางแผนโครงสร้างและจัดระบบระเบียบความคิด ทำให้เป็นคนที่

มีความคิดอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นเป็นตอน กล่าวที่ง่ายต่อความคิดนั้นให้สังคมภายนอกรับรู้ มีความมั่นใจและกล้าที่จะแสดงออก หรือถ้ามีข้อจำกัดด้านอารมณ์ ความรู้สึก และจิตใจ ศิลปะจะเป็นเครื่องมือในการฝึกสมาธิและความอดทน ช่วยให้ทำงานอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือในการก้าวข้ามขีดจำกัด นับเป็นวิธีที่แบบลุ่ม ลุ่มลึก และละเอียดอ่อน เป็นการก้าวข้ามไปอย่างช้าๆ และอาศัยช่วงเวลาในการก้าวแต่ละก้าวให้เป็นก้าวที่เติมเต็มไปดด้วยพลัง ความมานะอดทน มีความเพียรที่จะไปให้ถึงฝั่งที่เป็นจุดหมาย เป็นลักษณะของการมองไปข้างหน้าและลืมข้อจำกัดที่มีอยู่

ทฤษฎีสภาวะสะเทือนใจ

ความสะเทือนใจ คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นฉับพลันทันทีทันใด โดยไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องเหตุผล และเป็นต้นเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรม แม้จะเกิดสภาวะสะเทือนใจเพียงนาที หรือชั่วโมง หรือเป็นวัน ก็อาจเป็นผลต่อพฤติกรรมในอนาคตที่ยังใหญ่ได้

การสร้างสภาวะสะเทือนใจ หมายความว่า การสร้างสภาวะหรือสถานการณ์ เพื่อให้ผู้เห็นเกิดความรู้สึกสะเทือนใจจนเกิดสติและอาจส่งผลต่อการกระทำหรือพฤติกรรมในอนาคตได้ ยกตัวอย่างการที่เยาวชนที่เป็นอาสาสมัครและผู้เข้าร่วมที่ไม่พิการทุกคนคงจะได้รับความสะเทือนใจไม่ต่างกัน และเชื่อว่าทุกคนจะต้องเป็นคนดีของสังคมต่อไป ทุกคนจะเข้มแข็ง อดทนต่อปัญหา อุปสรรคทั้งปวง ตระหนักถึงคุณค่าของชีวิต ไม่ทำร้ายชีวิตทั้งของตนเองและผู้อื่น เพียงด้วยเหตุผลที่ไม่สมหวัง ในขณะที่เยาวชนผู้พิการแต่ละคนต่างก็เกิดสภาวะสะเทือนใจซึ่งกันและกัน เกิดการเห็นอกเห็นใจกัน และตระหนักว่า ตนมิใช่ผู้ที่ยากลำบากที่สุด ยังมีคนอื่นยากลำบากกว่าอีกมากมาย จึงมิใช่เพียงการพึ่งพาตนเองเท่านั้น แต่ยังต้องช่วยเหลือผู้อื่นอีกด้วย โดยมีหนึ่งในอาสาสมัครจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เล่าภาพว่า “ตั้งแต่เกิดมา เพิ่งรู้สึกรักพ่อรักแม่มากที่สุดในวันนี้นะ วันที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมค่ายศิลปะ “Art for All” ชอบคุณคุณพ่อคุณแม่ที่โอบมาครบ 32 ได้เห็นคนที่ไม่มีมือต้องใช้ปากเท้าทำงาน ทำไมจะมีศักยภาพ ทำไมจึงมีความอดทน ต่อจากนี้ไปขอสัญญาว่า จะใช้มือปาก และเท้า เฉพาะในทางที่สร้างสรรค์”

กฤษฎีกาจรดงมา

การนำเยาวชนที่ประสบการณ้แตกต่างกัน ประกอบด้วย ผู้บกพร่องทางการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว ทางสติปัญญาและผู้น้ไม่พิการ ได้มาเรียนรู้ร่วมกัน แต่ละคนต่างเป็นกระแจะที่สะท้อนให้เห็นถึงตัวตนของมนุษย์ทั้ง 5 ประเภท ไม่ว่าจะเป็โลกมืด โลกเฝียบ โลกแห่งการไม่เคลื่อนไหว โลกแห่งความเปล็ดเทศลิน หรือโลกแห่งความเศร้หมอง วิดกถ่วงล แสดงให้เห็นถึงความเป็นจริงในชีวิตที่ว่า โลกนี้ประกอบขึ้นจากความหลากหลายทางธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ และความหลากหลายของมนุษย์ ความแตกต่างมิได้สร้างปัญหา หากแต่กลับสร้างความสมดุลให้กับโลก สร้างความหลากหลายให้เป็นความงดงาม

ดังนั้น จึงได้สร้างโลกแห่งความจริงที่ให้คุณคนเป็นดังกระแจะเงาที่สะท้อนให้เห็นว่า ทุกคนมีศักยภาพแม้บางส่วนจะขาดหายไป แต่ยังสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข สะท้อนให้เห็นถึงชีวิต จิตวิญญาณแห่งความเป็นนักสู้ของแต่ละคนในการฟันฝ่าอุปสรรคของร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ โดยเชื่อมั่นว่า กระแจะแต่ละบานนี้ จะสะท้อนกลับไปยังตัวตนของเยาวชนแต่ละคน ให้ตระหนักถึงคุณค่า สักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และจะใช้ชีวิตนับต่อจากนี้ไปได้อย่างรมดีรวิงและสร้างสรรค์ อันจะส่งผลต่อสังคม ประเทศชาติ และโลกต่อไป

กฤษฎีก้าซ้ำก้าตาม

การทำซ้ำ เป็นการย้ำทักเซเพื่อให้เกิดความแม่นยำ ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม่เก่งแต่ชำนาญ ไม่เชี่ยวชาญแต่เคยมือ” การทำซ้ำทำให้เกิดความชำนาญ และสามารถควบคุม กำกับ และจัดกับการกับสิ่งต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การฝึกฝน คือ การทำซ้ำ ทำให้ทุกอย่างมีความสมบูรณ์ ข้ำจนกระทั่งทำไม่ผิด เช่น การวาดภาพสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ภาพวิวทิวทัศน์ ท้องฟ้า เริ่มต้นการวาดครั้งแรก อาจได้ภาพที่ไม่สวยงามหรือไม่ดีนัก แต่ถ้าได้มีการทำซ้ำเรื่อยๆ ในสิ่งเดิม ด้วยวิธีการเดิม ด้วยกระบวนการทำซ้ำในแต่ละครั้ง ย่อมเกิดกระบวนการเรียนรู้ได้เช่นเดียวกับการเริ่มต้นวาดภาพดอกไม้ในครั้งแรก ดอกไม้ที่วาดอาจดูไม่เหมือนดอกไม้จริง แต่ก็ถ้าพยายามอดทน ฝึกฝนมากๆ ครั้งเข้า เชื่อว่า ดอกไม้ที่วาดย่อมสวยงามเป็นดอกไม้จริงได้

การทำตาม เป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างหนึ่ง โดยยึดตามต้นแบบที่ประทับใจตามผลงานของบุคคลที่ชื่นชอบ การทำตามอาจเกิดจาก 2 ปัจจัย คือ

1. การทำตามโดยพยายามสร้างสรรคงานให้เหมือนกับต้นแบบมากที่สุด เช่น ผู้ที่มีความสนใจในงานศิลปะแบบอิมเพรสชันนิสม์ (Impressionist) ที่เน้นเรื่องสีและแสง ได้เขียนภาพหรือสร้างงานตามผลงานของศิลปินนั้น ถือว่าเป็นการเรียนรู้เทคนิคเรื่องการใช้สีของกลุ่มศิลปะแบบอิมเพรสชันนิสม์ได้ในที่สุด

2. การเลียนแบบ เป็นการเรียนรู้โดยการเข้าไปมีประสบการณ์ ได้เห็นขั้นตอนกระบวนการแล้วเกิดการทำตามแบบนั้น เช่น การเตรียมผ้าใบ การร่างภาพ หรือขั้นตอนการลงสี ล้วนเป็นกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงทั้งสิ้น ทั้งนี้ จิตรกรหลายคนประสบความสำเร็จ เนื่องจากกระเฝ้าสังเกตจิตรกร ศิลปินที่เป็นปรมาจารย์ บุคคลที่มีชื่อเสียงสร้างสรรค์ผลงาน ได้เห็นขั้นตอนการทำงาน ได้ซึมซับจิตและวิญญาณของศิลปินนั้นๆ ว่ากันว่าเป็นวิธีที่ได้ผลมากที่สุดวิธีหนึ่ง

ห้องเรียนคุณธรรม

คุณธรรมเด็กไทย

(ศาสตราจารย์กิติคุณ อำโท จงจิตกุล)

เด็กดีมีวินัย (ข้าว)

สติมัน กตัญญู เมตตา อุดหนุน

ชื่อลี้ภัย ประหยัดทุกคน...

ชยันทีงตน ไม่เห็นแก่ตัว

ศิลปะเพื่อมวลมนุษย (Art for All) เปรียบเสมือนห้องเรียนคุณธรรมที่มีต้องบรรยาย โดยมุ่งเน้นปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมแก่เยาวชน ด้วยการเปิดโอกาสให้เยาวชนที่มีความแตกต่างทางสภาพร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ ได้มีโอกาสร่วมเรียน ร่วมฝึกทักษะชีวิต ภายใต้บรรยากาศสภาวะแวดล้อมที่งดงาม

คุณธรรมที่ใช้ในการพัฒนาเยาวชน ประกอบด้วย วินัย สติ กตัญญู เมตตา อุดหนุน ชื่อลี้ภัย ประหยัด ชยัน และไม่เห็นแก่ตัว โดยสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. วินัย หมายถึง ความอดทน การควบคุมตนเองให้ประพฤติ ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน กฎหมาย ข้อบังคับ กติกาของสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี และศีลธรรมอันนำความสุขสงบในชีวิตของตนและสังคม โดยพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีวินัยคือ การเข้าแถวเดินเป็นกลุ่ม การแต่งกายตามที่กำหนดอย่างพร้อมเพรียงและในการทำกิจกรรม การเปลี่ยนฐานกิจกรรมและการรับประทานอาหารจะทำการเป็นกลุ่ม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. สติ หมายถึง การตั้งใจมั่นแน่วแน่
 ในสิ่งที่กำหนดเป็นหนึ่งเดียว ไม่ออกแวงระลิกถึงงานที่ทำ
 สิ่งที่สุด มีจิตจดจ่ออยู่กับงาน ทำงานด้วยความรอบคอบ
 ไม่ประมาท โดยสังเกตได้จากพฤติกรรมดังนี้ เขาชวน
 ที่บกพร่องทางการมองเห็นจะมีความตั้งใจทำงาน
 ที่สามารถใช้มือสัมผัสจับต้องได้ ได้เป็นอย่างดีและ
 จะคอยซักถามเพื่อนเมื่อไม่เข้าใจในสิ่งที่วิทยากรพูด
 เขาชวนตั้งใจฟังคำอธิบายของวิทยากร/พี่เลี้ยง

3. กตัญญู หมายถึง สภาพจิตที่รับรู้ความดีและยินดีทำความดี

โดยศรัทธา มั่นใจ ไม่ลบหลู่ผู้ทำความดีมาก่อน สำนึกในพระคุณและรู้สึกที่จะทดแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณ
 ซึ่งสังเกตได้จากการที่เขาชวนมีสัมมาคารวะ มีความอ่อนน้อม ยินดีรับความช่วยเหลือจากผู้อื่นด้วยความจริงใจ
 พร้อมกล่าว "ขอบคุณ" เป็นคำตอบแทน ใช้วาจาสุภาพกับวิทยากรและผู้ใหญ่

4. เมตตา หมายถึง ความปรารถนาดีต่อกัน ความเอื้อเฟื้อต่อกัน มีความรัก ปรารถนาดี หวังดี
 มีมิตรต่อเพื่อนร่วมงาน ต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนมีความสุข ดังจะเห็นได้จากพฤติกรรมการช่วยเหลือซึ่งกัน
 และกัน คอยเป็นห่วงเป็นใยซึ่งกันและกันถึงแม้ว่าตัวเองจะพิการ เช่น การช่วยป้อนอาหาร การวิ่งเพื่อนที่ตามอด
 การเข็นรถวีลแชร์ การช่วยพุงเพื่อนที่พิการร่างกาย ช่วยกันทำกิจกรรม ช่วยอาบน้ำ แต่งตัว และเข้าห้องน้ำ

5. อุตุน หมายถึง ความเข้มแข็ง ความหนักแน่น อุตุนต่อความเหนื่อยยาก มีจิตใจที่หนักแน่น
 ไม่ยอมละทิ้งงานที่ทำโดยชอบธรรม โดยสังเกตได้จากการที่เขาชวนสามารถดำเนินกิจกรรมได้แม้ฝนจะตก
 เขาชวนปกติสามารถดูแลเพื่อนๆ ในกลุ่มได้เป็นอย่างดี แม้จะต้องอุตุนต่อความซ้ำของเพื่อนหรือการสื่อสาร
 ที่บางครั้งอาจไม่เข้าใจ

6. ชื่อสัตว์หมายถึง ไม่ขโมย ไม่คดโกง ไม่โกหก ซึ่งสังเกตได้จากกรรที่เขาวงกตจะเข้าร่วมกิจกรรมอย่างครบถ้วน ถึงแม้จะมีความเหนื่อยล้า เช่น การร่วมกิจกรรมออกกำลังกายตอนเช้า

7. ประหยัด หมายถึง เห็นคุณค่าของสิ่งของ ใช้ประโยชน์จากสิ่งของให้ได้มากที่สุด ซึ่งสังเกตได้ว่า ทุกคนพยายามทานอาหารให้หมด ช่วยกันปิดน้ำ-ปิดไฟ ตลอดจนใช้อุปกรณ์ในฐานกิจกรรมต่างๆ อย่างคุ้มค่า

8. ขยัน หมายถึง ความมานะบากบั่น เอาจานเอาการ ความพยายามในการปฏิบัติกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอย่างสม่ำเสมอโดยไม่ทอดทิ้ง เพื่อให้งานนั้นสำเร็จ โดยสามารถพึ่งตนเอง รู้จักใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของตนเอง ช่วยตนเองในการดำเนินชีวิต โดยไม่พึ่งพาหรือความช่วยเหลือจากผู้อื่น ทั้งด้านความคิดและการปฏิบัติ โดยสังเกตได้จากการที่เขาวงกตให้ความสนใจ ตื่นเต้นที่ได้เรียนเทคนิคใหม่ เช่น การหล่อเทียน สีสผสม มีความสนุกในการเข้าร่วมกิจกรรมใหม่ๆ อยู่เสมอ ทำให้การเรียนรู้อาเซียนกิจกรรมต่างๆ นั้น สามารถเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี พยายามที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เช่น ภาษามือ เพื่อที่จะได้สื่อสารกับเพื่อนๆ ได้

9. ไม่เห็นแก่ตัว หมายถึง การกระทำที่ไม่หวังแต่ประโยชน์ของตนเองเพียงอย่างเดียว แต่คำนึงถึงประโยชน์ของผู้อื่น และส่วนรวมด้วย เพื่อรักษาความเป็นธรรม ความเสมอภาคของสังคม และขงรวมถึงความไม่เอาเปรียบ ความอะลุ่มอล่วยถ้อยทีถ้อยอาศัยกันและกัน ซึ่งพฤติกรรมที่ปรากฏให้เห็นคือการที่เขาวงกตได้เห็นเพื่อนที่มีความบกพร่องแตกต่างกัน จึงรู้สึกเห็นใจผู้อื่น คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พยายามไม่สร้างภาระให้เพื่อนๆ

การพัฒนาคุณธรรม

เนื่องจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมค่ายศิลปะเพื่อมวลมนุษย จะเป็นบุคคลที่มีวิถีภาวะต่างกัน มีพัฒนาการทางด้านร่างกายและสติปัญญาที่แตกต่างกัน ดังนั้น การพัฒนาคุณธรรมจึงมีลักษณะเชิงบูรณาการทั้งการใช้กระบวนการกลุ่ม ให้การอบรม พฤติกรรมเลียนแบบ โดยการซึมซับกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตน การเชื่อฟังคำสั่ง การยอมรับกฎเกณฑ์ สมมติฐานที่จะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดด้วยความสุข ทั้งนี้โดยไม่ใช้การลงโทษ

วิธีการส่งเสริมคุณธรรม

1. ปลูกและปลูกฝังคุณธรรม

วิธีการปลูกฝังคุณธรรมโดยมุ่งเน้นให้เยาวชนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ด้วยการปลูกให้เยาวชนตระหนักถึงความแตกต่าง ให้ได้รู้จักมนุษย์หลากหลายประเภท อาทิ ผู้บกพร่องทางการมองเห็น ผู้บกพร่องทางการได้ยิน ผู้บกพร่องทางการเคลื่อนไหว ผู้บกพร่องทางสติปัญญา ตลอดจนผู้ด้อยโอกาส โดยได้เรียนรู้การดำเนินชีวิตของบุคคลแต่ละประเภท ปรับทัศนคติที่มีต่อมนุษย์ให้ถูกต้อง กระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าของชีวิต รู้จักที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ตลอดจนเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีคุณธรรม กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะจึงเป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในการปลูกฝังคุณธรรมด้วยการเรียนรู้ชีวิตจากประสบการณ์จริง โดยเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เรียนรู้และค้นพบด้วยตนเองหลักการประพฤติปฏิบัติที่ดีและถูกต้อง การปลูกและปลูกฝังคุณธรรมด้วยการเรียนรู้ทางสังคมผ่านประสบการณ์จริงถือเป็นการเรียนรู้ที่ตรงเป้าและมีประสิทธิภาพมากขึ้น อันจะส่งผลโดยตรงต่อตัวเยาวชนในการที่จะคิดและนำไปปฏิบัติต่อไป

2. การสร้างแรงจูงใจสู่การปฏิบัติในลักษณะกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดการเอื้อเฟื้อช่วยเหลือผ่านโลกกิจกรรมภายใต้แนวคิด "5 คนรวมเป็น 1 อัจฉริยะ" กล่าวคือ ให้คนตาบอดทำหน้าที่เสมือนเป็นปาก-หู คนหูหนวกช่วยทำหน้าที่เป็นตา คนพิการด้านร่างกายเป็นปัญญา คนปัญญาอ่อนที่มีร่างกายสมบูรณ์เป็นเสมือนแขน-ขาให้กับเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ผ่านการประสานของคนไม่พิการที่มีจิตเมตตา โดยส่งเสริมให้ทุกคนดำเนินชีวิตในลักษณะการรวมกลุ่ม ต่างเติมเต็มศักยภาพซึ่งกันและกัน

3. การให้ความรู้ด้านคุณธรรมทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

3.1 การให้ความรู้ด้านคุณธรรมโดยตรง กล่าวคือ คุณธรรมถือเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต้องมีการสอนอย่างจริงจัง มีโครงสร้างและเนื้อหาที่แน่นอน โดยสามารถจัดการเรียนการสอนได้เป็น 2 แบบ คือ แบบมีโครงสร้างแน่นอนและแบบบูรณาการ การเรียนการสอนแบบมีโครงสร้างแน่นอนเป็นการเรียนการสอนในวิชาคุณธรรมจริยธรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรม สำหรับกิจกรรมค่ายศิลปะ Art for All เป็นการจัดการเรียนการสอนคุณธรรมแบบบูรณาการ กล่าวคือ การพยายามสอดแทรกคุณธรรมให้เยาวชนได้เรียนรู้และเห็นถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เรียน เช่น การสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะนั้น เยาวชนต้องมีความอดทน มีวินัย และขยันฝึกฝน เพื่อที่จะได้สามารถสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะได้

3.2 การให้ความรู้ด้านคุณธรรมโดยอ้อม ด้วยการจัดวิทยากร หลักสูตร สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม

- วิทยากร ถือเป็นต้นแบบบุคคลที่เยาวชนจะนำมาใช้เป็นแบบอย่าง ดังนั้น การคัดเลือกวิทยากรของค่ายศิลปะ Art for All จึงพิจารณาคัดเลือกจากหลากหลายทั้งที่เป็นศิลปินแห่งชาติ ปรมาจารย์ชาวบ้าน ศิลปินอิสระ และนักวิชาการ ทั้งที่พิการและไม่พิการ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผู้ที่ควรพิจารณาเป็นแบบอย่างทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งศิลปินที่มีความบกพร่องด้านต่างๆ ถือเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิต มีความอดทน มีวินัย ขยันและหมั่นฝึกฝนจนสามารถก้าวข้ามขีดจำกัดของตนเองได้

- หลักสูตร ประกอบด้วย ทัศนศิลป์ ดุริยางคศิลป์ นาฏยศิลป์ และวรรณศิลป์ ซึ่งมีความหลากหลาย ไม่จำเจ มีการสลับสับเปลี่ยนกิจกรรมที่แตกต่างอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งวัน ทำให้เยาวชนได้เรียนรู้ในทุกมิติทางศิลปะครบ อันเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ค้นหาศักยภาพของตนเองในด้านต่างๆ หลักสูตรและการเรียนการสอนในแต่ละฐาน เยาวชนทุกคนจะได้เรียนรู้เทคนิคจากวิทยากรและลงมือปฏิบัติจริงในรูปแบบของกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งถือเป็นการสอดแทรกการสอนคุณธรรมได้อย่างเป็นธรรมชาติและมีลักษณะของการบูรณาการให้เข้าชีวิตการทำงานจริง

- สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ธรรมชาติที่บริสุทธิ์ ร่มรื่น สวยงาม เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมจินตนาการ สร้างสุนทรียภาพในการรังสรรค์ผลงานทางศิลปะในลักษณะกลุ่มด้วยความสัมพันธ์ที่มีแต่ความเอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นสังคมที่มีแต่ความสันติสุข ทั้งนี้ การจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาดสงบ และสวยงาม ส่งผลให้เยาวชนมีจิตใจที่เปี่ยมด้วยสุนทรียะ

“ศิลปะ” เครื่องมือของศิลปะเพื่อมวลมนุษย์ (Art for All)

ศิลปะ หมายถึง ผลงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ โดยมีเจตนาในการแสดงออกซึ่งอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความงาม หรือพหุทธิปัญญา โดยผ่านสื่อในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น ทัศนศิลป์ ดุริยางคศิลป์ นาฏยศิลป์ และวรรณศิลป์ เป็นต้น

ASEAN ได้แบ่งศิลปะออกเป็น 3 ประเภท โดยการพิจารณาจากการรับรู้ กล่าวคือ

1. ทัศนศิลป์ (Visual Arts) เป็นการรับรู้จากภาพลักษณ์หรือการมองเห็น
2. ศิลปะการแสดง (Performing Arts) เป็นการรับรู้จากการเคลื่อนไหว
3. วรรณศิลป์ (Literature) เป็นการรับรู้จากจินตนาการหรือการประพันธ์

1. ทัศนศิลป์ (Visual Arts) ประกอบด้วย จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ภาพถ่าย สื่อผสม ศิลปะการจัดวาง และหัตถศิลป์ เป็นต้น สำหรับศิลปินผู้สร้างสรรค์งานด้านทัศนศิลป์เรียกว่า จิตรกร ประติมากร ศิลปินภาพพิมพ์ และช่างภาพ

- จิตรกรรม หมายถึง ผลงานการสร้างสรรค์โดยใช้เทคนิค วาดเส้น ระบายสี เพื่อให้เกิดรูปร่าง รูปทรง ซึ่งในอดีตมักมีลักษณะเป็นงานสองมิติ โดยใช้กระดาษ ผ้าใบ ไม้ กระจก และสี เป็นต้น แต่ในปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาโดยมีลักษณะทั้งสองมิติ และสามมิติ งานจิตรกรรมจะใช้สีเป็นสื่อพื้นฐานในการสร้างสรรค์ ซึ่งอาจเป็นสีน้ำที่มีลักษณะโปร่งแสง หรือสีฝุ่นที่มีคุณสมบัติทึบแสง และอาจผสมกาวระบายลงบนพื้นผิวต่างๆ นอกเหนือจากกระดาษ เช่น

การระบายลงบนแผ่นไม้ ผ้าใบ หรือผนังปูน เป็นต้น สำหรับสีน้ำมันมีลักษณะคล้ายคลึงกับสีฝุ่น แต่ต่างกันตรงที่ต้องผสมด้วยน้ำมัน ทำให้มีความคงทนถาวร ไม่ลบเลือนเมื่อเปียกน้ำ นอกจากนี้ยังมีสีชนิดอื่นๆ อีก เช่น สีดินสอ สีเทียน

ลักษณะผลงานจิตรกรรมแบ่งเป็น แบบเหมือนจริง แบบนามธรรม อิมเพรสชันนิสม์ หรือ เอ็กเพรสชันนิสม์ เป็นต้น

- ประติมากรรม หมายถึง ผลงานศิลปกรรมสามมิติที่เกิดจากการปั้น การหล่อ การแกะสลัก การปะ การเคาะ การเชื่อม หรือการผสมผสานวิธีการต่างๆ เข้าด้วยกัน เป็นต้น สำหรับวัสดุที่ใช้ ขึ้นอยู่กับเทคนิค วิธีการ เช่น การปั้น นิยมใช้ดินเหนียว ซีเมนต์ ปูนปลาสเตอร์ หรือซีเมนต์ เป็นต้น การแกะสลักนิยมใช้ไม้ ปูน หินอ่อน สบู่ ส่วนวิธีการหล่อนิยมใช้ทองเหลือง ทองแดง ทองคำ ปูน เรซินหรือโฟเบอร์ เป็นต้น ปัจจุบันผลงานประติมากรรมมีเทคนิควิธีการสร้างสรรค์ใหม่ๆ มากมาย สำหรับวัสดุที่ใช้ไม่จำกัด หรืออาจจะกล่าวได้ว่า สามารถใช้วัสดุทุกชนิดในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมได้ แม้กระทั่งน้ำแข็ง หรือน้ำ เป็นต้น

ลักษณะงานประติมากรรม สามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะคือ ลักษณะปูนต่ำ ลักษณะปูนสูง และลักษณะลอยตัว

- ภาพพิมพ์ เป็นงานศิลปะอันเกิดจากการออกแบบ ใช้เส้น ลวดลาย สี แสง เงา เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ลงบนแม่พิมพ์ จากนั้นจึงถ่ายทอดจากแม่พิมพ์ไปสู่กระดาษหรือพื้นรองรับอื่นๆ ผลงานภาพพิมพ์จึงต่างจากผลงานจิตรกรรม ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากการแสดงออกโดยตรง ในขณะที่ผลงานภาพพิมพ์เป็นการถ่ายทอดขั้นที่สองจากแม่พิมพ์ สื่อที่ใช้ในการสร้างสรรค์งานภาพพิมพ์ขึ้นอยู่กับเทคนิค วิธีการมีทั้งแม่พิมพ์ กระดาษ ไม้ หิน โลหะ หรือแม่พิมพ์ธรรมชาติ เช่น กิ่งไม้ ใบไม้ เป็นต้น

ลักษณะของภาพพิมพ์ แบ่งได้ตามพื้นผิวแม่พิมพ์ คือ ภาพพิมพ์ผิวเรียบ ภาพพิมพ์ ร่องลึก ภาพพิมพ์พื้นราบ และภาพพิมพ์หลายจุด

- ภาพถ่าย มีที่มาจากภาษากรีก 2 คำ คือ "Photo" แปลว่า แสงสว่าง และ "Grapho" แปลว่า เขียน ซึ่งหมายถึง "การเขียนด้วยแสงสว่าง" แต่ในความหมายของวิธีการถ่ายภาพ หมายถึงกระบวนการที่ทำให้เกิดภาพถ่ายขึ้นบนวัตถุไวแสง ด้วยการทำให้วัตถุไวแสงนั้นถูกกับแสงสว่าง หรือถูกกับรังสีอัลตราไวโอเลต สื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดภาพถ่ายคือ กล้องถ่ายรูป ฟิล์ม เลนส์

ลักษณะภาพถ่ายมีหลายประเภท อาทิ ภาพวิวทัศน์ ภาพซ้อน ภาพเงาสะท้อน ภาพย้อนแสง เป็นต้น

- งานสื่อผสม เป็นงานศิลปะกรรมสมัยใหม่ที่ผสมผสานระหว่างศิลปะหลายๆแขนง โดยใช้วัสดุเป็นสื่อรองรับให้เป็นรูปแบบใหม่หรือเนื้อหาสาระใหม่ตามความประสงค์ของผู้สร้างสรรค์ ลักษณะของผลงานสื่อผสมเป็นการผสมผสานระหว่างงานจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ โดยมีวัสดุหรือกลวิธีอื่นๆ เข้าไปผสมด้วยจนไม่อาจเรียกเป็นงานอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะได้

- ประยุกต์ศิลป์ หรือ นฤมิตศิลป์ หมายถึง ผลงานศิลปะที่ประยุกต์เพื่อประโยชน์ใช้สอย ซึ่งประกอบด้วย ความงาม ความประณีต ความแตกต่างระหว่าง ประยุกต์ศิลป์กับวิจิตรศิลป์ คือ ประยุกต์ศิลป์มุ่ง

ประโยชน์ใช้สอยเป็นอันดับแรก ในขณะที่วิถีชีวิตศิลปะนั้น มุ่งเน้นคุณค่าด้านความงามเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับสื่อที่ใช้ในงานประยุกตศิลป์มีความแตกต่าง หลากหลายไปตามประเภทของงานและประโยชน์ใช้สอย เช่น ดิน หิน ไม้ กระดาษ ฯลฯ ผลงานศิลปะประเภทนี้อาจทำด้วยมือ หรืออาศัยเครื่องจักรกลต่างๆ เข้าช่วยด้วยก็ได้ ลักษณะงานประยุกตศิลป์ มีทั้งลักษณะสองมิติและสามมิติ แยกย่อยเป็น ม้วนชนศิลป์ ฤทธสากรรมศิลป์ ทัศนศิลป์ หัตถศิลป์ และงานออกแบบ

2. ศิลปะการแสดง เป็นการสร้างสรรค์ศิลปะที่สามารถรับรู้ได้จากลีลาท่าทางการเคลื่อนไหว และเสียง อันเป็นสิ่งสำคัญในการแสดงออกซึ่งอารมณ์ความรู้สึก และเรื่องราวต่างๆ ศิลปะประเภทยี่ประกอบด้วยดุริยางคศิลป์ และนาฏศิลป์

- ดุริยางคศิลป์ หมายถึง เสียงที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกมนุษย์ เป็นการร้อยเรียงกลุ่มเสียงเข้าหากันอย่างมีจังหวะลีลา มีทำนองหนึ่งหรือหลายทำนองประกอบ

ซ้อนกัน อาจเป็นรูปการขับร้องประกอบการบรรเลง หรือในรูปของการบรรเลงด้วยคนตรีล้วนๆ ใช้เสียงเป็นสื่อในการแสดงออกถึงอารมณ์ ความรู้สึก เรื่องราว รวมถึงมโนภาพ โดยผ่านสื่อทางเสียง เช่น การบรรเลงและการขับร้องโดยอาศัยการรับรู้ผ่านโสตประสาท ดุริยางคศิลป์แบ่งออกเป็น ดุริยางคศิลป์ไทย ดุริยางคศิลป์ตะวันตก ตลอดจนดนตรีพื้นบ้าน เป็นต้น

• นาฏศิลป์ หมายถึง การร่ายรำและการเคลื่อนไหวไปมาอย่างมีจังหวะจะโคน เกิดการเคลื่อนไหวที่สวยงาม น่าชม สื่อความหมายให้ผู้ชมเพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน อาจจะเป็นอารมณ์สะเทือนใจ เศร้าใจ สุขใจ สนุกสนาน เพลิดเพลิน เป็นต้น ลักษณะของนาฏศิลป์แบ่งออกเป็น ละครรอก ละครใน นาฏศิลป์สากล เช่น โมเดิร์นแดนซ์ บัลเลต์ ละครบั๊ นาฏศิลป์ตะวันออก เช่น นาฏศิลป์จีน อินเดีย อินโดนีเซีย และนาฏศิลป์พื้นเมือง เช่น การละเล่นพื้นเมืองของชาติต่างๆ

3. **วรรณศิลป์** หมายถึง วรรณกรรมหรือบทประพันธ์ อันประกอบด้วยศิลปะแห่งการนิพนธ์อันประณีต และเนื้อเรื่อง มีอำนาจจิตใจให้เกิดความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ต่างๆ มิใช่เป็นหนังสือที่ให้ความรู้อย่างเดียว

วรรณกรรมจัดเป็นศิลปะทางมโนภาพ ผู้สร้างวรรณกรรมแสดงออกโดยใช้ตัวอักษรเป็นสื่อ สำหรับลักษณะของวรรณกรรมสามารถแบ่งเป็นร้อยแก้ว เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น และร้อยกรอง ซึ่งแบ่งย่อยไปตามลักษณะฉันทลักษณ์ เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน เป็นต้น นอกจากนี้ ศิลปะแขนงวรรณศิลป์ยังมีรูปแบบใหม่ พัฒนาขึ้นตลอดเวลา เช่น กลอนเปล่า (ความเรียงไม่มีสัมผัสเสียง) หรือเรื่องสั้นในรูปแบบการนำเสนอใหม่ๆ เป็นต้น

ทำไมต้องใช้ “ศิลปะ” เป็นเครื่องมือ

จากการศึกษา ค้นคว้า และทดลองของศิลปะเพื่อมวลมนุษยชนพบว่า นอกเหนือจากกีฬาที่ช่วยในการพัฒนากล้ามเนื้อและส่วนต่างๆ ของร่างกาย วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ที่ช่วยในการพัฒนาเซลล์สมอง และระบบการคิด จิตวิทยาช่วยในการพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจแล้ว ศิลปะยังเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาคนพิการได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เป็นเพราะว่า

1. ศิลปะไม่เป็นอันตรายต่อชีวิต ศิลปะไม่มีคำว่าถูกหรือผิด เพราะเป็นเรื่องความพอใจของแต่ละบุคคล ทั้งยังเป็นเรื่องความละเอียดอ่อน ความละเอียดละไม การทำงานจะช่วยลดความก้าวร้าว ความนุ่มนวลภายในจิตใจและพฤติกรรม ช่วยให้ดำรงชีวิตด้วยความรอบคอบและเข้าใจในชีวิตมากขึ้น

2. ศิลปะไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เพราะศิลปะจะก่อให้เกิดความสุนทรีศาสตร์ทางอารมณ์ ช่วยทำให้จิตใจเบิกบานแจ่มใส แม้แต่ในผู้ป่วย ศิลปะสามารถช่วยบำบัดให้ผู้ป่วยลดความเครียดหรือความกังวลลงได้

3. ศิลปะเป็นเรื่องจินตนาการ ซึ่งโลกจินตนาการแม้ไม่ตรงกับโลกแห่งความเป็นจริง เนื่องจากบางครั้งมนุษย์จะมีความสุขกับการสร้างสีสัน หรือตั้งความหวังเอาไว้เพื่อเป็นพลังเสริม เพื่อช่วยผลักดันให้เกิดความมานะอดทนเพื่อสิ่งที่มีหวัง

4. ศิลปะช่วยเสริมสร้างและกระตุ้นต่อมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของสมองซีกขวาให้ทำงานและหลั่งสารเอ็นโดรฟินออกมาเพื่อให้เกิดความปิติสุข และเมื่อมนุษย์ได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์อยู่เสมอ จะส่งผลต่อการทำงาน ทำให้ผลงานแต่ละชิ้นเป็นงานที่แปลกแตกต่างและเกิดมิติใหม่ในงานที่ทำอยู่เสมอ

ข้อคำนึงในการใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือ

การนำศิลปะมาเป็นเครื่องมือ ควรต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ดังนี้

1. พิจารณาความเหมาะสมทั่วไปของความพิการแต่ละประเภทว่า เหมาะสมกับศิลปะประเภทใด เช่น ผู้บกพร่องทางการมองเห็น แต่ประสาทสัมผัสยังดีอยู่ และอาจคิดว่าคนปกติทั่วไป ซึ่งอาจเหมาะกับงานศิลปะประเภทงานที่ต้องใช้สัมผัส อาทิ ดนตรี งานปั้น เป็นต้น

2. การเรียนร่วมควรคำนึงถึงบริบทของสภาพแวดล้อมในสังคม อาทิ เพื่อนร่วมชั้น ครู/อาจารย์ หลักสูตร สถานที่ เป็นต้น

แนวคิด "5 คนรวมเป็น 1 อัจฉริยะ" นับเป็นแนวคิดใหม่ที่เปิดโอกาสให้ผู้บกพร่องทางการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว ทางสติปัญญา และผู้ไม่พิการได้มาเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมฝึกทักษะชีวิต เป็นการเติมเต็มในศักยภาพซึ่งกันและกัน โดยแต่ละคนช่วยเป็นตา เป็นหู เป็นแขน-ขา เป็นปัญญา เป็นร่างกายให้กัน และกัน เพื่อรวมพลังกันขับเคลื่อนให้กิจกรรมต่างๆ บรรลุผลสำเร็จได้

ดังนั้น การนำศิลปะมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพของคนพิการนั้น สามารถพัฒนาศักยภาพในทุกด้านของคนพิการ อาทิ ด้านร่างกาย ช่วยในการพัฒนากล้ามเนื้อ ด้านความคิดช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่เหนือกว่าคนปกติทั่วไปได้ เช่น การวาดด้วยปากหรือด้วยเท้า ซึ่งในบางครั้งปรากฏออกมางดงามเหนือกว่าการวาดด้วยมือปกติ นอกจากนี้ ศิลปะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจให้ปรับตัวที่อยู่ร่วมในสังคมได้เป็นอย่างดี หากจะนำศิลปะมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพคนพิการอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับแนวความคิดบางอย่างในสังคมก่อน เช่น ในส่วนของคนพิการจะต้องปรับแนวคิดของตนเองว่า คนพิการนั้นก็ไม่ได้แตกต่างไปจากคนปกติอื่นในสังคม ให้คนพิการพยายามอยู่ด้วยความมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เสมือนกับประชาชนคนอื่น และไม่ควรเรียกร้อยลืมหินเงินเลย แต่ควรทำหน้าที่ของประชากรที่ดีกว่าคนไม่พิการ แสดงศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองให้สังคมตระหนักและรับรู้ โดยลุกขึ้นมาเสียละเป็นผู้ให้บ้าง เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสังคม พร้อมทั้งประกาศออกไปให้สังคมรับรู้ว่าคุณพิการมีใช้ภาวะสังคมอีกต่อไป

ส่วนที่ 4

กระบวนการรณรงค์ศิลปะ
เพื่อลดความรุนแรง

กระบวนการขอศิลปะเพื่อมวลมนุษย (Art for All)

ศิลปะเพื่อมวลมนุษย (Art for All) มีการดำเนินกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิ การประชุมทางวิชาการ การสัมมนา การเสวนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรม การจัดนิทรรศการ การจัดค่าย การศึกษาดูงาน และการวิจัย ตลอดจนการจัดทำคู่มือ วัสดุทัศนและสื่อการเรียนการสอน เป็นต้น โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยผู้พิการทุกประเภทและไม่พิการ ผู้ด้อยโอกาส ครู/อาจารย์ นิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไป สำหรับแนวคิด "5 คนรวมเป็น 1 อัจฉริยะ" เป็นแนวคิดที่นำมาใช้ในการขับเคลื่อนกิจกรรมในรูปแบบค่ายศิลปะ โดยให้ผู้พิการทุกประเภท กล่าวคือ ผู้บกพร่องทางการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหวและทางสติปัญญา รวมถึงผู้ไม่พิการ ได้มาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน โดยอาศัยกระบวนการสร้างสรรค์ทางศิลปะ เปิดโอกาสให้คนที่มีประสบการณ์ที่แตกต่างกันได้แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น มุมมอง และทัศนคติ

โดยมีกระบวนการในการสร้างค่ายศิลปะ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายและวิธีการคัดเลือก

- กลุ่มเยาวชน ประกอบด้วย ผู้พิการทุกประเภท กล่าวคือผู้บกพร่องทางการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว และทางสติปัญญา รวมถึงผู้ไม่พิการอายุระหว่าง 14 - 25 ปี โดยใช้แนวคิด "ความหลากหลาย" จึงกำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

หลักเกณฑ์การคัดเลือก

- กระจายประเภทความบกพร่อง โดยให้มีข้อจำกัด ชัดความสามารถ และศักยภาพที่แตกต่างกันออกไป
- กระจายเพศ
- กระจายสถาบัน
- กระจายภูมิภาค
- กลุ่มครู/อาจารย์ และผู้สอนศิลปิน

หลักเกณฑ์การพิจารณา

- สอนในระบบ/นอกระบบ
- กระจายสถาบัน
- ประสบการณ์การสอน
- ประเภทนักเรียนที่รับผิดชอบ เช่น สถาน

ศึกษาทั่วไป และสถานศึกษาผู้พิการ

- กลุ่มครู/อาจารย์ และผู้สอนศิลปะชาวต่างประเทศ โดยการเชื้อเชิญ
- กลุ่มอาสาสมัคร ประกอบด้วย นักเรียน

นิสิต นักศึกษา ครู/อาจารย์ คณาจารย์ ผู้ปกครอง และผู้สนใจทั่วไป

หลักเกณฑ์การพิจารณา

- มีใจรักในการช่วยเหลือและบริการ
- มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มศักยภาพ

2. หลักสูตร และกิจกรรมนอกหลักสูตร

การดำเนินการกิจกรรม ประกอบด้วย 7 หลักสูตร ดังนี้

หลักสูตรที่ 1 การสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ขึ้นพื้นฐาน

กลุ่มเป้าหมาย

เยาวชน ทั้งพิการและไม่พิการ อายุระหว่าง 14-17 ปี โดยไม่จำเป็นต้องมีความรู้และความสามารถทางศิลปะ

รูปแบบกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้เยาวชนทั้งพิการและไม่พิการ ได้มีโอกาสเรียนรู้กระบวนการสร้างงานศิลปะจากศิลปินแห่งชาติ วิทยากรผู้มีชื่อเสียง และผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะ
2. เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
3. เพื่อให้เยาวชนพิการและไม่พิการได้เรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกัน

การประเมินผลการทำกิจกรรม

1. ความตั้งใจในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และร่วมกันเสนอแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน
2. ความร่วมแรงร่วมใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ตัวอย่างกิจกรรม

ฐานกิจกรรม : ศิลป์ สร้างสุข

วิทยากร : อาจารย์ เอกชัย วรรณแก้ว

เนื้อหาและแนวทางการสอน : ใช้สีน้ำพลาสติก พู่กันกับมือเป็นสื่อผสม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ช่วยเหลือกัน
- เข้าใจเยาวชนแต่ละคนในทางบวกมากขึ้น สามารถให้ความช่วยเหลือเขาได้อย่างถูกต้อง

หลักสูตรที่ 2 การพัฒนาทักษะเฉพาะสาขาในระดับสูง
กลุ่มเป้าหมาย

เยาวชนทั้งพิการและไม่พิการ อายุระหว่าง 18-25 ปี ที่มีความรู้ความสามารถทางศิลปะ ด้านทัศนศิลป์ นฤมิตศิลป์ คุวิยางคศิลป์ นาฏศิลป์ หรือวรรณศิลป์

รูปแบบกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ สำหรับเยาวชนที่มีทักษะและพื้นฐานด้านศิลปะ ให้มีโอกาสเรียนรู้กระบวนการสร้างงานศิลปะจากศิลปินแห่งชาติ วิทยากรผู้มีชื่อเสียง และผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะ เพื่อพัฒนาสู่ชั้นอาชีพ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้เยาวชนทั้งพิการและไม่พิการได้มีโอกาสเรียนรู้กระบวนการสร้างงานศิลปะจากศิลปินแห่งชาติ วิทยากรผู้มีชื่อเสียง และผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะ เพื่อนำไปสู่การประกอบอาชีพ
2. เพื่อให้เยาวชนพิการและไม่พิการได้เรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกัน

การประเมินผลการทำกิจกรรม

1. ความตั้งใจในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และนำเสนอแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน
2. การมุ่งมั่นฝึกฝน
3. ความร่วมแรงร่วมใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ตัวอย่างกิจกรรม

วิทยากร : ดร.สุชาติ วงษ์ทอง

ฐานกิจกรรม : วาดสุขด้วยศิลป์

เนื้อหาและแนวทางการสอน : วิชาทัศนศิลป์

ที่ใช้สื่อการสอนและการปฏิบัติแบบผสมผสาน โดยเน้นการแสดงออกของเยาวชนแต่ละคนที่หลากหลาย โดยการแบ่งเยาวชนเป็นกลุ่มย่อยแล้วสอนให้รู้จักการสร้างสรรค์ผลงานด้วยการสาธิตการใช้เทคนิคต่างๆ แล้วจึงนำเทคนิคเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้กับผลงาน โดยใช้สื่อผสมเต็มร้อยของบรรยากาศธรรมชาติในค่าย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ทุกคนได้เรียนรู้และรู้จักหน้าที่ของตนเอง

หลักสูตรที่ 3 การพัฒนาการเรียนการสอนศิลปะ
กลุ่มเป้าหมาย

ครู/อาจารย์ที่สอนวิชาศิลปะแขนงใดแขนงหนึ่ง เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ สื่อผสม หรืองานศิลปะหัตถกรรม เป็นต้น ทั้งในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาให้แก่เยาวชนพิการและไม่พิการ

รูปแบบกิจกรรม

กิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนสำหรับครู-อาจารย์ศิลปะ โดยจัดให้หมุนเวียนเข้าไปศึกษาเรียนรู้ และรับการถ่ายทอดเทคนิคการเรียนการสอน วิธีการทำกิจกรรมร่วมกับวิทยากรและคณะทำงานในแต่ละฐานกิจกรรม

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้ครู/อาจารย์ได้ศึกษาเรียนรู้เทคนิคการเขียนการสอน วิธี
การทำกิจกรรมจากวิทยากรและคณะทำงาน

การประเมินผลการทำกิจกรรม

1. ความตั้งใจในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และนำเสนอแนวคิดใน
การสร้างสรรค์ผลงาน
2. การให้ความร่วมมือและความช่วยเหลือต่อวิทยากรและ
คณะทำงาน

ตัวอย่างกิจกรรม

วิทยากร : อาจารย์ ลอนสัน โพล์ค่า

ฐานกิจกรรม : แต่งแต้มเติมเต็มตุ๊กตัวรอยยิ้ม

เนื้อหา และแนวทางการสอน : สอนด้วยทำ โดยให้ทุก
คนใช้เท้าในการวาดภาพสร้างสีสัน โดยใช้ชู้กันเป็นอุปกรณ์ในการ
สร้างสีสัน แล้วตัดกระดาษที่ได้จากการวาดภาพนำมาปะที่ตุ๊กเพื่อสร้างสีสันของตุ๊ก จากนั้นให้ทุกคนมาอธิบาย
ผลงานของตนเอง โดยตั้งชื่อผลงาน และอธิบายงานให้เพื่อนฟัง และถามความรู้สึกรักของเขาวชนปกติที่ใช้เท้า
ระบายสี

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ใช้ศิลปะสื่อถึงความสามัคคี ทำงานเป็นกลุ่ม มีความสุขที่ได้ใช้ศิลปะในการช่วยเหลือกัน

หลักสูตรที่ 4 การใช้ศิลปะในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กลุ่มเป้าหมาย

ครู/อาจารย์และผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะชาวต่างชาติ

รูปแบบกิจกรรม

กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้การสอนสำหรับครู/อาจารย์และผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะชาวต่างชาติ โดยจัดให้หมุนเวียนเข้าไปศึกษาเรียนรู้และรับการถ่ายทอดเทคนิคการเรียนการสอน วิธีการทำกิจกรรม ร่วมกับวิทยากรและคณะทำงานในแต่ละฐานกิจกรรม

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้ครู/อาจารย์ และผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะชาวต่างชาติ ได้ศึกษาเรียนรู้เทคนิคการเรียนการสอน วิธีการทำกิจกรรมจากวิทยากรและคณะทำงาน

การประเมินผลการทำกิจกรรม

1. ความตั้งใจในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และนำเสนอแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน
2. การให้ความร่วมมือและความช่วยเหลือต่อวิทยากรและคณะทำงาน

หลักสูตรที่ 5 จิตอาสา

กลุ่มเป้าหมาย

เยาวชนผู้มีจิตเมตตาในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ รวมถึงบุคคลภายนอกที่มีจิตอาสา

รูปแบบกิจกรรม

การปฏิบัติภารกิจในหน้าที่ต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสำเร็จลุล่วง
2. เปิดโอกาสให้เยาวชนได้เรียนรู้โลกของงานผ่านประสบการณ์จริง รู้จักให้และแบ่งปัน

การประเมินผลการทำงานกิจกรรม

1. การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นอย่างเต็มที่กำลังความสามารถ และสามารถทำให้กิจกรรมดำเนิน การลุล่วงไปได้ด้วยดี
2. การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อแบ่งปันต่อผู้อื่น

หลักสูตรที่ 6 ยูวาสา

กลุ่มเป้าหมาย

เยาวชนที่อายุต่ำกว่า 17 ปี ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีจิตอาสา

รูปแบบกิจกรรม

การนำผู้ที่สนใจเข้าเยี่ยมชมค่าย พร้อมนำเสนอรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักการให้และแบ่งปัน

การประเมินผลการทำงานกิจกรรม

1. การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นอย่างเต็มที่กำลังความสามารถ และสามารถทำให้กิจกรรมดำเนิน การลุล่วงไปได้ด้วยดี
2. การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อแบ่งปันต่อผู้อื่น

หลักสูตรที่ 7 กลุ่มสาระ

กลุ่มเป้าหมาย

เยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 3 ปี

รูปแบบกิจกรรม

การเรียนการสอนศิลปะและกิจกรรมเสริม

ทักษะชีวิต

จุดมุ่งหมาย

เพื่อสร้างความรัก ความชื่นชมในศิลปะแขนงต่างๆ
เพื่อเป็นรากฐานในการเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

การประเมินผลการทำกิจกรรม

ความตั้งใจในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อย่างมีความสุขและ
สนุกสนาน

ตัวอย่างกิจกรรม

วิทยากร : อาจารย์ เรณู เตือนดาว

ฐานกิจกรรม : เรียนรู้ด้วยสุข

เนื้อหา และแนวทางการสอน : เรียนรู้ด้วยความสุข

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- การอยู่ร่วมกัน การทำกิจกรรมศิลปะร่วมกันด้วยความรัก และเมตตา เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน
- ร่วมคิดร่วมแก้ปัญหาด้วยกัน มีความแจ่มใส จิตใจงดงาม
- เด็กจะมีความอ่อนโยน เข้าใจในการได้อยู่กับเพื่อนๆ พี่ๆ ที่แตกต่าง มีความสุข มีรอยยิ้มเพิ่มขึ้น
ได้เรียนรู้จากผู้อื่นและสิ่งรอบตัว ได้แสดงออกและเรียนรู้การเป็นผู้ตาม ผู้ฟัง ผู้ร่วมกลุ่ม

ในกรณี ขอยกตัวอย่างฐานกิจกรรมในหลักสูตรของศิลปะเพื่อมวลมนุษย (Art for All) ดังต่อไปนี้

ฐานกิจกรรม	วิทยากร	เนื้อหา / แนวทางการสอน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
มหาวิทยาลัย	อ.สุระเดช วัฒนา และ อ.สุวิภา วัฒนาก	อุปกรณ์ คือ กระดาษหนังสือพิมพ์ กล่องกระดาษ ภาชนะใช้เกิดอุปกรณ์ โดยใช้ ภาชนะที่ซื้อติดประติมากรรมรูปทรงของ หมวก	<ul style="list-style-type: none"> - เมื่อใช้หลักความคิดสร้างสรรค์และมีจินตนาการในการ สร้างสรรค์ ซึ่งขณะประดิษฐ์ภาชนะตกแต่งในการ ทำงาน และเป็นการสร้างความภาคภูมิใจแก่ผู้คณะ - ผู้จัดการ Recycle ส่วนนี้ให้ถือครอง
ต้นสุดด้วยสติ	อ.สมวงศ์ กับชมรัตน์	อุปกรณ์ คือ สีน้ำ กระดาษ และพู่กัน เริ่มต้นด้วยการอธิบายถึงวิธีการใช้สีน้ำว่า คุณสมบัติของสีน้ำเป็นอย่างไรและเหมาะสม กับการใช้สีน้ำวาดภาพกับอุปกรณ์อะไรบ้าง เช่น กระดาษ กระดาษ ที่ไม่ เป็นต้น โดยให้ การทำหน้าที่ของภาพวาด ภาพความสูง เพื่อให้ขยายออกมาเป็นสายภาพวาด และอธิบายว่าทำไมเป็นเช่นนั้น เพราะอะไร จากนั้นก็นำผลงานของเยาวชนมาจัดเรียง หน้าฐานกิจกรรม เพื่อให้ทราบว่า ภาพไหน ที่เหมือนๆ ซึ่งออกมาที่จุด ภาพที่โดดเด่น จากการให้ความคิดที่จุดใจใช้รับรางวัล	<ul style="list-style-type: none"> - ศิลปะสามารถเป็นสื่อกลางของการเชื่อมโยงทางด้าน จิตใจ การร่วมมือร่วมใจกันในการช่วยเหลือผู้อื่นที่มี ความบกพร่อง เช่น ผู้พิการ ศิลปะเป็นสื่อที่กิจกรรมหนึ่ง ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์และหาความสุขได้ - ทำให้ผู้ทำ ภูมิใจที่สื่ออารมณ์นึกภาพ ฝึกฝนความ อดทนอดกลั้น - การทำกิจกรรม ทำให้ทราบของกินหมากของการแสดง ออกที่จะทำไปไม่ผู้การที่กินหมากของมนุษย์ - การเป็นวิทยากร ฝึกซ้อมแล้วเป็นผู้นำไปถ่ายทอดเป็นผู้อื่น เราจะได้เรียนรู้จากเยาวชนมากกว่า
ภาคสร้างสรรค์	อ.ภาม โคตรสมบูรณ์	วิธีการวาดภาพโดยใช้ปาก โดยยึดคติที่ สำคัญคือ การคนพู่กัน ซึ่งจะต้องใช้มือเกรง ความพู่กันให้แน่น จากนั้นไม่ค้นด้วยเคลือบ กัดตาม	<ul style="list-style-type: none"> - ศิลปะบำบัด - ในกระบวนการสร้างงานศิลปะ ความเห็นอกเห็นใจเป็น ขณะขยายร่วมกับวาดภาพ เช่น ช่วยกันงานศิลปะ เหมือนๆ ที่ทำในวาดภาพ ช่วยฝึกฝนที่ตาของกับพู่กัน - เทคนิคการใช้พู่กันด้วยปาก ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทาง เหมือนผู้จัดการบูรณะไว้ - เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้านคุณธรรมเรื่องการถือศีล เมื่อเล่น การช่วยเหลือและการอยู่ร่วมกัน

ฐานกิจกรรม	วิทยากร	เนื้อหา / แนวทางการสอน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
ศิลป์ สร้างสุข	อ.มณฑิลา วรรณแก้ว	ใช้สีน้ำพลาสติก ผูกกับมือเป็นสื่อผสม	<ul style="list-style-type: none"> - ทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความเห็นด้วยหรือเห็น - เข้าใจความละเอียดละออในการบวกมากขึ้น สามารถให้ความช่วยเหลือเขาได้อย่างถูกต้อง
วาดสุขด้วยศิลป์	ดร.สุชาติ วงษ์ทอง	วิชาทัศนศิลป์ที่ใช้สื่อการสอนและการปฏิบัติแบบผสมผสาน โดยเน้นการแสดงออกของเยาวชนแต่ละคนที่หลากหลาย โดยการแบ่งเยาวชนเป็นกลุ่มย่อย แล้วสอนให้รู้จักการสร้างสรรค์ผลงานด้วยการวาดภาพการใส่เทคนิคต่างๆ แล้วจึงนำมาคิดและทำเป็นประติมากรรมผลงาน โดยใช้สื่อผสมเช่นรอยยิ้มของบรรดาภรรยาธรรมชาติในคำ	<ul style="list-style-type: none"> - ทุกคนรู้จักหน้าที่
เข็นรักด้วยวรรณศิลป์	อ.เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์	การฝึกเขียนและแต่งภาพอักษรง่ายๆ จากการศึกษาเรื่องสื่อน้อยแล้วถ่ายทอดออกมาเป็นภาษา	<ul style="list-style-type: none"> - ศิลปะเป็นสื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดที่ทำได้ ประจักษ์กับคุณค่าของจิตใจและเข้ากันได้กับปัญญา ซึ่งเป็นคุณูปการของการอยู่อย่างมีความสุขในสังคมโดยรวม - ได้สัมผัสกับทฤษฎีวรรณศิลป์ รู้จักการสร้างวรรณศิลป์อย่างง่าย และทราบว่า ถ้ามีสมาธิก็จะสร้างศิลปะขึ้นได้
การ์ตูนสี่สีไทยรัฐ	อ.ศักดา แซ่เอียว	เขียนการ์ตูนจากจินตนาการ โดยให้เด็กสัมผัสสรุปร่างตัวการ์ตูนในกระดาษ แล้วนำมาถ่ายถอดลงบนกระดาษ พร้อมระบายสีตามจินตนาการ สุดท้ายใส่แป้นกระดาษเพื่อให้สอดคล้องกับตัวการ์ตูนที่วาด จะได้ตัวการ์ตูนที่หลากหลายแบบตามจินตนาการ	<ul style="list-style-type: none"> - มีการปรึกษาหารือ การแลกเปลี่ยนคำติชม การชื่นชม สุนทรณี และช่วยกันงาน การมองโลกในแง่ดี มองผู้อื่นอย่างเข้าใจ การยอมรับความคิดเห็น - การกล้าตั้งคำถามในใจส่วนตัวเองส่วนความสงสัย และทำการจินตนาการของตัวเองว่า สิ่งที่มีผลคืออะไร แล้วตัวเองจะวาดอะไร

ฐานกิจกรรม	วิทยากร	เนื้อหา / แนวทางการสอน	ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับ
ต้นต้น ต้นอุรุณธรรม	อ.เฉลียว ติแก้ว	การนิยอย่างง่าย สมัย ไม่โกรธง มีความสุข	<ul style="list-style-type: none"> - ศิลปินมีจิตสำนึก ก่อให้เกิดสิ่งดีงามไว้ทุกข์ และความสามัคคี จึงจะเกิดคุณธรรม และระบอบประชาธิปไตย ธรรมชาตินี้ ดังนั้นเมื่ออำมาตยาธิปไตยเป็นได้อำมาตยาธรรมนั้นเอง - การอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลาย รัฐธรรมนูญ 75 ปี - เกิดเป็นสังคมจากการใช้สันติชนที่ด้วยโอกาสก้าวเป็นการเปิดโลกทัศน์ใหม่ๆ ที่ใช้คืน ได้รับกับสิ่งที่ไม่เคยเห็นหรือได้รับ
แนวเขียนเขียนดู ด้วยรอยยิ้ม	อ.ลลิตา โสฬาคำ	การวาดภาพด้วยเท้า โดยไม่ถูกคนใช้กำลังกับ ผู้กับวาดภาพสร้างสีสัน แล้วต้องดูงานที่ ได้จากกรวาดภาพนำมาแข่งขันดู	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้ศิลปะสื่อถึงความสามัคคี ทำเป็นกลุ่ม มีความสุขที่ได้ใช้ศิลปะในการช่วยเหลือกัน
แนวเขียนเขียนดู ด้วยรอยยิ้ม	อ.สุรีย์ ดวงตา	การลงสีบนผืนผ้า แล้วนำมาตกแต่งดู โดยเน้นฝึกสมาธิความตั้งใจกับความตั้งใจทำ ด้วยตั้งใจทำงานเขียนที่ ใจดีใจดี	<ul style="list-style-type: none"> - ศิลปินสามารถก่อให้เกิดความเข้มแข็งกับเพื่อนกันได้ เพราะการทำการกิจกรรมร่วมกัน ทำให้เกิดความสามัคคีขึ้น
โถงกระดาน	อ.ประวีณ์ มุ่งเจริญรัตน์	การตั้งกระดานเดินหมากโกต (ไม่ใช้๓๐) ซึ่งเป็นการฝึกกระดาน ๕๐ ๕๐ ๕๐ ๕๐ ๕๐ คือ คลายกระดาน คลายกบดไว้ให้เดินหมาก หลายอย่างมากมาย เพื่อใช้สำหรับเล่น ในบางเทศกาลประเพณีไทย	<ul style="list-style-type: none"> - เยาวชนมีความเสียสละ หัวใจ ช่วยเหลือกัน มีความ รักสามัคคี ร่วมกันระดมความคิดที่ดีมีปัญญาที่ใช้ร่วมกัน - สร้างความอดทน สติระบอบธรรมชาตินี้ มีความละเอียดอ่อน มีประสพการณ์ในการทำงานร่วมกัน - เยาวชนได้รับความรู้ด้านศิลปะการตั้งกระดาน "หมากโกต" ซึ่งเป็นศิลปะการเล่นธรรมเทย์ไทยอัน สืบไป

ฐานกิจกรรม	วิทยากร	เนื้อหา / แนวทางการสอน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
ฝึกแก้ว	อ.วีระพวง ภิรติศักดิ์	การบรรเลงดนตรี โดยใช้ Hand Bell โดยบรรเลงในลักษณะคล้ายขลุ่ยวง คือ ผู้เรียนร่วมกันเล่นไม้คณและ 1 ตัว	<ul style="list-style-type: none"> - ศิลปะ ดนตรี คือ การหรือสื่อสากลที่ทุกคนสามารถเข้าใจ และมีส่วนร่วมได้โดยง่าย จึงส่งเสริมให้ภาคบรรยายมาช่วยการอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข - ความสุข และจะมองเห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น
ดูริยาวคั ตะวันตก	อ.บรรพต ฝั่งไผ่	ดูริยาวคัตะวันตก	<ul style="list-style-type: none"> - มุ่งชมเมื่อได้สัมผัสกับศิลปะจะทำให้จิตใจอ่อนโยน เมื่อได้ฟังจึงมีความอ่อนโยนจนทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน
ธาราบำบัด	พ.ร.ด.สุริยา ณ นคร	ใช้น้ำเป็นกิจกรรมเสริมในการออกกำลังกาย ฝึกผู้สมรรถภาพทางกายให้ยาวนาน โดยมีการสอดแทรกกิจกรรมต่างๆ เช่น ให้เล่นลูกบอล แพ้ให้เล่นฮอย ฯลฯ	<ul style="list-style-type: none"> - การออกกำลังกาย โดยการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย และฝึกการทรงตัวขณะอยู่ในน้ำ
ประสมศิลป์ แต่งแผ่นสี่ ด้วยรอยยิ้ม	อ.วันชัย ฆอลิน	ใช้สื่อผสมสร้างให้เป็นงาน เช่น เสียดสีต่างๆ และสื่อคริสลิก นำมาผสมผสานกันเพื่อทำให้งานเป็นงานที่มีมิติ	<ul style="list-style-type: none"> - ชะนะสร้างงานทุกงานเพื่อการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน - มีกำลังใจในการก้าวข้ามพ้นมากขึ้น - เกิดการอุปถัมภ์ที่จะปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และรู้จักให้ซึ่งกัน กับสังคม
ดนตรีไทย วิถีไทย	ศาสตราจารย์ ดร.กัญญา สุวรรณศิริ	รู้จักเครื่องดนตรีไทย และเพลง	ดนตรีช่วยผ่อนคลายจิตใจ และความสามารถในการอยู่ร่วมกัน
ดูริยาวคัศิลป์	อ.ดร.พรประฉัตร เผ่าสวัสดิ์	ดนตรีไทยและนาฏยศิลป์	<ul style="list-style-type: none"> - เกิดความเห็นอกเห็นใจ ร่วมมือกัน - ได้รับความสนุกสนาน และการฝึกฝนภาคดนตรี

งานกิจกรรม	วิทยากร	เนื้อหา / แนวทางการสอน	ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับ
กลุ่มชาติ	อ.เรณู เวียงดาว	เรียนรู้ด้วยความสุข	<ul style="list-style-type: none"> - การอยู่ร่วมกัน การทำกิจกรรมสืบร่วมกับด้วยความรัก และเมตตา เหมือนพี่น้องและกัน - ร่วมคิดร่วมแก้ปัญหาด้วยกัน มีความร่วมมือจิตใจลงความ - เกิดเกิดความผ่อนคลาย เข้าใจในการใช้ชีวิตเหมือนๆ ง่ายๆ ที่แตกต่างกัน มีความสุข มีรอยยิ้มเพิ่มขึ้น ได้เรียนรู้จากผู้ชมและวิทยากรตัว ได้แสดงออกและเรียนรู้การเป็นผู้นำ ผู้ตาม ผู้ฟัง ร่วมกลุ่ม
วิถีถิ่น วิถีไทย ชาวเขา	รศ.พูนสุข บุณย์สวัสดิ์	<ul style="list-style-type: none"> - เรียนรู้ด้วยรอยยิ้ม รอยแส ยิ้มไว้ใจดี คิดดี พูดดี ทำดี - ผลิตภาชนะจากขยะ ร้อยและทอจากขยะ ผลิตภาชนะชาวเขาร่วมนำใจผลิตภาชนะที่ฐาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ร้อยและผลิตภาชนะไว้ใช้ประดับ พุด และทำดี มีประโยชน์ต่อส่วนรวม - ผลิตภาชนะไว้ใช้ไว้รับทำของขวัญ เยี่ยมด้วยรอยยิ้มและใจดี คิดดี พูดดี ทำดี
สุดยอดนักทำมือ	อ.สุทธาสิริ 06 สุวณิศา	การทำสุดยอดนักทำด้วยตนเองอย่างง่าย และสามารถใช้เทคนิคศิลปะระบายสี สร้างสรรค์ผลงานได้อย่างสวยงาม	ศิลปะ เป็นศิลปะแคว้นหรือเป็นการนำเอาความคิดของชุมชนมาสร้างสรรค์
ดนตรี	อ.ยุทธนา ศรีบุญเชย	<ul style="list-style-type: none"> - ดนตรี - การปรับตัวกันเด็ก 	<ul style="list-style-type: none"> - ดนตรีสอนให้เด็กมีสมาธิ มีความรักในศิลปะและสามารถนำเอาความคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน - ความสุขในการเข้าร่วมกิจกรรม
เทศกาลวิถีถิ่น วิถีไทย	อ.จักรพันธ์ อมริธานนท์	<p>สถานการณ์การระบาดของโควิด-19 โดยให้ชาวเชียงใหม่สร้างสรรค์ด้วยวิถีการถัก ดอ ปัก สอดด้วยผ้าทอพื้นเมืองล้านนา นำมาทำบรรจุภัณฑ์กระดาษทำกันตามด้วยสีฝุ่น และวัสดุธรรมชาติ และปล่อยทิ้งไว้ให้แห้งนำไปประดับตกแต่งด้วยสี</p>	<p>มีจุดเริ่มต้นว่า ชาวขอนแก่นมีการมีกลุ่มคนทำกระดาษทำเป็นของตัวเองจากศิลปะและการขยายในการสร้างสรรค์ผลงาน มีคุณภาพสูงระดับชุมชน ในส่วนของการช่วยเหลือที่ทุกคน เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่า ชาวขอนแก่นช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความสุขสนุกสนานร่วมกัน ระหว่างที่อยู่ร่วมกัน</p>

กิจกรรมนอกหลักสูตร

การสร้างจิตวิญญาณค่าย ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่ง ดังนั้น การกำหนดกิจกรรมแต่ละลำดับจะต้องสอดแทรกแนวคิดและทัศนคติตลอดเวลา ซึ่งอาจทำได้ตั้งแต่เริ่มต้น โดยการจัดปฐมนิเทศในวันแรกของการจัดค่าย เพื่อกำหนดทิศทางและสร้างความเข้าใจร่วมกันของผู้เข้าร่วม ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงการใช้เวลาและรูปแบบการปฐมนิเทศด้วย เนื่องจากการปฐมนิเทศมีความสำคัญ เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จและสัมฤทธิ์ผลของการจัดค่ายแต่ละครั้ง ขึ้นกับความสามารถของผู้จัด โดยจะต้องตระหนักว่า ผู้เข้าร่วมเพิ่งเดินทางมาถึงจึงมีความเหนื่อยล้าและอาจขาดความตั้งใจ ดังนั้น รูปแบบของกิจกรรมจะต้องไม่ใช้เวลาและพลังงานมากจนเกินไป และจะต้องไม่ทำให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกเบื่อหน่ายตั้งแต่ยังไม่ทันได้เริ่มกิจกรรม

การละลายพฤติกรรม เป็นอีกกิจกรรมที่มีความสำคัญ โดยเป็นการแนะนำตัวให้ทำความรู้จักซึ่งกันและกัน เพื่อหลอมให้เกิดความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวตลอดระยะเวลาที่ร่วมกิจกรรม โดยจะต้องจัดความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน แต่ทดแทนด้วยความไว้วางใจ และพร้อมจะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

นอกจากนี้ ต้องมีกระบวนการที่จะหล่อหลอมกระบวนการคิดของผู้เข้าร่วมทุกคนให้เป็นหนึ่งเดียว โดยการลดความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน แต่คำนึงถึงการอยู่ร่วมกันด้วยความเสียสละ ให้อภัย และทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นและส่วนรวม ดังนั้น ต้องฝึกให้ผู้เข้าร่วมได้คิดเชิงบวก (Positive Thinking) และมีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งแนวความคิดเหล่านี้สามารถสร้างได้ โดยอาศัยกระบวนการกิจกรรม หมายความว่า ทุกกิจกรรมจะต้องวางเป้าหมายและจัดกระบวนการเพื่อให้บรรลุผล โดยคำนึงถึงพื้นฐานของจิตวิญญาณคำอยู่ตลอดเวลา

เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมแล้ว ยังต้องคาดหวังต่อไปด้วยว่า ผู้เข้าร่วมจะยังมีการติดต่อสัมพันธ์กัน เพื่อให้เกิดเครือข่ายในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน โดยมีพื้นฐานของความรู้สึกผูกพันจากความสัมพันธ์และการมีประสบการณ์ร่วมระหว่างการใช้ชีวิตด้วยกันในช่วงสั้นๆ ที่ร่วมกิจกรรม

กิจกรรมนอกหลักสูตร ประกอบด้วยกิจกรรมรวมและกิจกรรมพิเศษ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- กิจกรรมรวม เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาส

ให้เยาวชนทุกคนได้ทำกิจกรรม เช่น การปฐมนิเทศ การออกกำลังกาย การค้นหาศักยภาพ การปล่อยโคมลอย เป็นต้น

- กิจกรรมพิเศษ เป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนจากภายนอกได้เข้ามาเรียนรู้การทำงานของค่ายศิลปะเพื่อมวลมนุษยชาติ กิจกรรมสาธารณประโยชน์ที่เปิดโอกาสให้ลูกเสือ-เนตรนารีได้มาบำเพ็ญประโยชน์ โดยช่วยดูแลความปลอดภัยให้แก่เยาวชนภายในค่าย กิจกรรมสาธิต โดยมีโรงเรียนกลุ่มแม่บ้านหรือผู้แทนชุมชนได้มาสาธิตผลิตภัณฑ์ของชุมชน ให้เยาวชนหรือผู้เยี่ยมชมค่ายได้เรียนรู้ และการประกวดวาดภาพที่ให้เยาวชนที่สนใจสมัครเข้าร่วมประกวดวาดภาพ โดยเยาวชนเหล่านี้จะได้เข้ามาสัมผัสบรรยากาศภายในค่าย เกิดแรงบันดาลใจและสร้างสรรค์ผลงานเข้าประกวดภายใต้หัวข้อที่คณะกรรมการกำหนดไว้

ทั้งนี้ ศิลปะเพื่อมวลมนุษยชาติพยายามจัดหลักสูตรและกิจกรรมนอกหลักสูตรให้มีความหลากหลาย ไม่จำเจ มีการสลับสับเปลี่ยนกิจกรรมที่แตกต่างอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งวัน เป็นการเปิดโอกาสในการเรียนรู้ ในทุกมิติทางศิลปกรรม เพื่อค้นหาศักยภาพพิเศษของตนในด้านต่างๆ นอกจากนี้ทุกคนได้เรียนรู้เทคนิคจากวิทยากรและลงมือปฏิบัติจริงในรูปของกิจกรรมกลุ่ม

3. การกำหนดสถานที่

- ธรรมชาติที่บริสุทธิ์ สงบ ร่มรื่น
- สภาพแวดล้อมที่สะอาด สวยงาม

ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ช่วยส่งเสริมจินตนาการ สร้างสุนทรียภาพในการรังสรรค์ผลงานทางศิลปะ ดังนั้น ในการคัดเลือกสถานที่ในการจัดกิจกรรมค่ายศิลปะเพื่อมวลมนุษยฯ จึงมักคัดเลือกสถานที่ที่อยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่บริสุทธิ์ สงบ ร่มรื่น และมีสภาพแวดล้อมที่สะอาด สวยงาม ซึ่งจะส่งผลให้คุณเกิดสุนทรียะในการสร้างสรรค์

4. การกำหนดระยะเวลา

การกำหนดระยะเวลาการจัดกิจกรรมค่ายศิลปะ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบกิจกรรม รวมถึงงบประมาณ และจากประสบการณ์การจัดค่ายศิลปะที่มวอลมมนุษย์ที่ผ่านมาพบว่า การกำหนดระยะเวลาในการจัดค่ายศิลปะ ควรคำนึงถึงความเหมาะสม เขาชนสามารถเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลงานตามความคิดสร้างสรรค์ได้โดยไม่ต้องล้าจนเกินไป ทั้งนี้ ค่ายศิลปะที่มวอลมมนุษย์ใช้ระยะเวลาในการจัด 5 วัน โดยเริ่มตั้งแต่ 6.00-22.00 น. ทุกวัน ซึ่งพิสูจน์ได้ว่า แม้แต่ผู้เข้าร่วมที่เคยมีอาการสมาธิสั้นยังสามารถติดตามและทำกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องไม่ต่างจากเด็กทั่วไป

5. การคัดเลือกวิทยากร

วิทยากร ถือเป็น "ต้นแบบบุคคล" ที่เขาชนจะนำมาใช้เป็นแบบอย่าง ดังนั้น การคัดเลือกวิทยากรของค่ายศิลปะที่มวอลมมนุษย์จึงพิจารณาคัดเลือกจากทั้งที่เป็นศิลปินแห่งชาติ ปราชญ์ชาวัตน์ ศิลปินอิสระและนักวิชาการ ทั้งที่ทักและไม่ทัก ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผู้ที่คร่ำหวอดในอาชีพเป็นแบบอย่างทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งศิลปินที่มีความบกพร่องด้านต่างๆ ถือเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิต มีความอดทน มีวินัย ชยันและหมั่นฝึกฝน สามารถก้าวข้ามขีดจำกัดของตนเองได้

คุณลักษณะของวิทยากรควรประกอบด้วย

- มีความเข้าใจโลก
- มีความเข้าใจมนุษย์
- มีความเข้าใจในศิลปะ
- มีความรัก ความเมตตา

ขั้นตอนและวิธีการเรียนการสอน มีดังนี้

- ชี้นำแนวทางที่ถูกต้องด้วยวิธีการประนีประนอมและยืดหยุ่น
- สอนให้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้วยจินตนาการ เพื่อให้เกิดผลทางด้านจิตใจ อารมณ์และความคิด
อาทิ เกิดความสุข ความสนุก ความสงบ ความรักในงานศิลปะ เป็นต้น
- สอนด้วยกิจกรรม เน้นการปฏิบัติ (Learning by doing)
- สอนให้เกิดแนวคิดเชิงบวก
- เน้นกระบวนการมากกว่าผลผลิต โดยการสอนให้สร้างสรรค์ผลงานในลักษณะเป็นกลุ่ม
เป็นการร่วมเรียนด้วยการตั้งศักยภาพของแต่ละคนเพื่อเติมเต็มซึ่งกันและกัน
- ใช้บทบาทสมมติเพื่อให้เกิดความผ่อนคลาย เช่น ฐานดนตรี ฐานละคร

การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน มีดังนี้

- เน้นความรัก ความเข้าใจ
- เปิดโอกาสให้แสดงออกทั้งด้านความคิด ความรู้สึกอย่างอิสระ
- กระตุ้นให้เกิดการยอมรับในคุณค่าทางความคิดของแต่ละบุคคล
- การเรียนรู้เป็นไปอย่างอิสระ ไม่มีการวัดและประเมินผล
- สร้างบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นกันเอง ไม่เข้มงวดจนเกิดความกลัวหรือไม่กล้าแสดงความคิดเห็น
ตลอดจนเกิดความรู้สึกว่าปลอดภัย

6. ขั้นตอนดำเนินการก่อนเปิดกิจกรรมค่าย

เมื่อวางโครงสร้างของกิจกรรมค่ายเรียบร้อยแล้ว จะต้องรวบรวมและนำเสนอสื่อ เพื่อขอรับการสนับสนุน โดยเฉพาะในด้านงบประมาณ หากต้องการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการค่ายศิลปะ อาจใช้วิธีจัดแถลงข่าว การเผยแพร่ผ่านสื่อ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ ตลอดจนแผ่นพับ ป้ายผ้า เป็นต้น

กิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนเริ่มค่าย คือ การจัดกิจกรรมเชิงวิชาการ ได้แก่ การจัดเสวนา โดยกำหนดหัวข้อที่จะเอื้อต่อการเกิดความคิดและแนวทาง เพื่อมุ่งให้เกิดประโยชน์ในการนำไปใช้ ทั้งสำหรับการจัดค่ายและเพื่อดำเนินงานด้านอื่นๆ ต่อไป โดยเชิญหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาร่วมแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ ประกอบด้วยแพทย์ ครู ผู้ปกครอง เด็กพิเศษ รวมถึงคนพิการเอง

7. การกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินผล

การประเมินผลมีสองส่วน คือ ส่วนแรก คือ ประเมินผลรายวันหลังจากการจัดกิจกรรมสิ้นสุดลงในแต่ละวัน โดยคณะทำงานจะมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตั้งข้อสังเกต นำเสนอปัญหาและสรุป รวมถึงเตรียมความพร้อมสำหรับกิจกรรมในวันรุ่งขึ้น

ส่วนที่สองคือ การประเมินผลที่มุ่งรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป

นอกจากการประเมินผู้ร่วมกิจกรรมแล้ว ยังมีมีการประเมินโดยการใช้แบบสอบถาม เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกฝ่าย ประกอบกับการสังเกตโดยทีมงาน อาสาสมัคร และคณะทำงานซึ่งจะประชุมเพื่อรวบรวมและหาข้อสรุป

8. การกำหนดวิธีการนำเสนอและเผยแพร่ผลงาน

การนำเสนอผลงานอาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดพิมพ์เป็นเอกสาร การถ่ายวิดีโอหรือแม้แต่วีดิทัศน์ ทั้งนี้ พิจารณาจากผู้ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการเผยแพร่ว่า มีศักยภาพในการเข้าถึงสื่อประเภทใดมากที่สุด

สำหรับการเผยแพร่ นอกจากจะเป็นเรื่องการนำเสนอผลงานจากความคิดสร้างสรรค์แล้ว สิ่งที่น่าจะให้ความสำคัญอย่างมากคือ องค์ความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง โดยทั่วไปมักไม่มีการประมวลผลการทำงานในลักษณะของการวิจัย เพื่อจะรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วมีองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้นมากมายในระหว่างกระบวนการจัดกิจกรรม แต่เมื่อไม่มีการจัดทำอย่างเป็นระบบ ความรู้เหล่านั้นก็จะหายไปพร้อมกับคนที่ทำงานในแต่ละครั้ง ไม่สามารถส่งต่อเพื่อเป็นประโยชน์กับผู้อื่น ซึ่งจะได้นำไปพัฒนาในลำดับต่อไป แทนที่จะต้องเรียนรู้ด้วยตัวเองทั้งหมด

9. ผู้รับผิดชอบ

การจัดค่ายต้องอาศัยอาสาสมัครเป็นกำลังสำคัญ อันประกอบด้วยนิสิต นักศึกษา ผู้ปกครอง คณาจารย์ จากสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยและองค์กรต่างๆ โดยจัดแบ่งงานในแต่ละด้าน เช่น ดูแลอาหาร-เครื่องดื่ม สวัสดิการอื่นๆ ความเป็นอยู่ การบริการสุขภาพ บริการวัสดุอุปกรณ์ ฝ่ายจัดเตรียมสถานที่ ทั้งนี้ ในแต่ละส่วนงาน ต้องอาศัยการวางแผนค่อนข้างละเอียด และให้ความสำคัญกับระยะเวลาการทำงาน รวมถึงการประสานงานที่ดี

อย่างไรก็ดี จากการประเมินมีแนวคิดว่า ผู้ร่วมกิจกรรมควรได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมากขึ้น เช่น การทำอาหาร การรักษาความปลอดภัย และการบริการอื่นๆ เนื่องจากเห็นว่า ทุกกิจกรรมน่าจะสามารถสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อที่เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมจะได้ถูกใช้ไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

บทสรุป

ภายใต้โลกที่สวองาม สรรพสิ่งล้วนถูกสร้างขึ้นมาอย่างหลากหลาย มีลักษณะเฉพาะ เหมาะเจาะ ฟูมฟูมในความหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความหลากหลายของเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ที่ทุกคนคงไม่อาจปฏิเสธได้ว่า บางครั้งความแตกต่างก็ได้ก่อให้เกิดการขัดแย้ง กดขี่ หรือแม้กระทั่งการทำลายล้างเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง แต่ในขณะเดียวกัน ความหลากหลายก็เป็นความสวยงาม โดยการเชื่อมโยง หลอมรวมความต่างและศักยภาพอันไม่มีขีดจำกัดของมวลมนุษย์ กลายเป็นพลังสำคัญในการสร้างความสมดุลและเป็นแรงขับเคลื่อนสังคมโลกให้พัฒนาไปได้อย่างยั่งยืน

หลายคนมองว่า ผู้ด้อยโอกาส/ผู้พิการ เป็นความด้อย เป็นภาวะ จึงพยายามเพิกเฉย มองข้ามและทอดทิ้ง กลายเป็นปัญหาสังคมในที่สุด หากแต่ศิลปะเพื่อมวลมนุษย์ (Art for All) กลับเชื่อว่า ปัญหาผู้ด้อยโอกาส/ผู้พิการสามารถแก้ไขได้ แต่ต้องพัฒนาทั้งแนวคิด เจตคติและพฤติกรรมของบุคคลกลุ่มนี้เสียก่อน โดยการสร้างพื้นที่เล็กๆ ขึ้นในสังคม ที่ที่เปิดโอกาสให้ผู้พิการที่มีประสบการณ์ทางร่างกาย สติปัญญาและจิตใจที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้บกพร่องทางการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหวและทางสติปัญญา ตลอดจนผู้ไม่พิการที่มีจิตเมตตา มาเป็นกระแຈงเงาสะท้อนความคิด จิตวิญญาณ โดยใช้ศิลปะเป็นสื่อ เป็นเครื่องมือกล่อมเกลาจิตใจให้อ่อนโยน ทุกคนได้เขียนร่วมกันผ่านประสบการณ์จริง เกิดทักษะชีวิตในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสันติสุข

เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์มีมากมาย อาทิ กีฬาใช้ในการพัฒนากล้ามเนื้อและส่วนต่างๆ ของร่างกาย วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ช่วยในการพัฒนาทักษะ ระบบการคิด จิตวิทยาใช้เพื่อการพัฒนาอารมณ์และจิตใจ วิชาโภชนาการถูกคิดค้นมาเพื่อใช้ในการรักษาโรค แต่สำหรับ Art for All “ศิลปะ” ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการประสานเชื่อมโยงระหว่างบุคคล สร้างความสุข ลดความเครียดหรือความกังวล เพราะศิลปะไม่มีคำว่าถูกหรือผิด ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เพราะเป็นเรื่องของจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละคน หลังแห่งศิลปะจะสามารถหล่อหลอมจิตใจและอารมณ์ของมนุษย์ให้อ่อนโยนและปิติสุขได้

ผลจากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า กระบวนการของศิลปะเพื่อมวลมนุษยชนมีผลช่วยพัฒนาผู้ด้อยโอกาส/ผู้พิการในด้านต่อไปนี้

1. การมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

ศิลปะไม่มีผิดหรือถูก ฉะนั้น การใช้ศิลปะพัฒนาคนพิการจะก่อให้เกิดการรู้จักและยอมรับตนเอง (Self-esteem) รวมทั้งเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง (Self-concept) ในเชิงบวก ศิลปะให้โอกาสคนพิการในการแสดงออกได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป เช่น คนทั่วไปใช้มือจับพู่กันวาดภาพ คนพิการที่ไม่มีแขนก็อาจใช้เท้าจับพู่กันวาดภาพได้เช่นกัน แม้ไม่มีทั้งมือและเท้า ก็สามารถไปจับคานพู่กันวาดภาพได้ คนตาบอดสามารถใช้มือสัมผัสงานสร้างสรรค์ศิลปะร่วมกับเพื่อนๆ ที่ได้ช่วยอธิบายหรือบอกให้เข้าใจถึงงานที่จะต้องทำ ซึ่งประเด็นนี้ในเชิงวิชาการจะใช้คำอธิบายว่า เป็นการสอนให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน ทำให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน ในความแตกต่างของบุคคลและคนพิการ ได้มีโอกาสแสดงความสามารถเชิงศิลปะให้เป็นที่ประจักษ์ได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป

2. การเป็นผู้มีความสามารถในการผลิต (Productive)

การใช้ศิลปะเพื่อพัฒนาคนพิการนั้น จะได้ออกมาเป็นชิ้นงาน ซึ่งในหลายกรณี คนพิการอาจจะทำอะไรไม่ได้ทั้งหมด สามารถใช้ลักษณะการเรียนรู้และการทำงานโดยการร่วมมือกัน (Cooperative learning) โดยให้เด็กพิการและเด็กทั่วไปทำงานกันเป็นทีม สามารถผลิตงานศิลปะออกมาได้ นอกจากนี้ ศิลปะยังให้โอกาสเด็กและคนพิการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ทำให้สามารถเรียนรู้ทักษะและพัฒนาความคิดรวบยอด ลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ สร้างโอกาสที่จะประสบความสำเร็จและผลิตงานออกมาได้สูงขึ้น และนอกจากนี้ ศิลปะให้โอกาสคนพิการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการวางแผนและประเมินผลงานของตนเองและของกลุ่ม ซึ่งจะช่วยเพิ่มความกระตือรือร้น ความสนใจ การรู้จักยอมรับตนเองของกลุ่ม เมื่อคนพิการเป็นผู้ร่วมผลิตและมีส่วนในการทำงานให้กับกลุ่ม ก็จะพัฒนาความรู้สึกที่ดี (ความรู้สึกเชิงบวก) ให้กับตนเอง คนพิการจำนวนไม่น้อยที่ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า สามารถผลิตงานด้านศิลปะจนสามารถยึดงานเป็นอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

3. การเป็นผู้ที่สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นอิสระ (Independent Living)

ในกระบวนการสอนศิลปะนั้น ควรจะสอนกลวิธีให้เด็กพิการหรือคนพิการทำงานให้สำเร็จ คือสอนให้ทำอย่างไร (How to) โดยใช้การสอนเป็นลำดับขั้นตอน เริ่มจากการสาธิตให้ดู พูดคุย อธิบาย และวิพากษ์วิจารณ์ให้รับรู้อันทำให้คนพิการสามารถพัฒนาตนเองไปสู่การทำงานอย่างอิสระ การที่คนพิการเรียนรู้กลวิธี และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ก็จะทำให้เป็นผู้เรียนผู้อิสระ (Independent learners) ซึ่งจะช่วยให้ค่อยๆ เรียนรู้ที่จะเฝ้าดูตนเองและแก้ไขตนเอง ซึ่งต่อไปจะพัฒนาเป็นนิสัยที่ติดตัว ทำให้สามารถเลือกที่จะทำอะไรหรือไม่ทำอะไรอย่างมีเหตุผล เช่น เลือกที่จะดำรงชีวิตในลักษณะใด การที่สามารถเลือกลักษณะการดำรงชีวิตของตนเองได้นั้นคือการแก้ไขปัญหา

นอกจากนี้แล้ว ยังใช้ศิลปะในการพัฒนาให้คนพิการมีทักษะในการจัดการตนเอง คือ จัดการควบคุมตนเอง ศิลปะช่วยสอนให้คนพิการจัดการกับความตั้งใจในการทำงาน (ซึ่งอาจจะไม่มีอยู่) หรือพฤติกรรมที่จัดจ้านกับงาน (ซึ่งคนพิการหลายคนอาจขาดพฤติกรรมที่จะจัดจ้านต่องานและทำได้จนสำเร็จ) แต่เนื่องจากงานศิลปะเป็นงานที่ไม่มีผิดมีถูก และเป็นงานที่สามารถสอนเป็นขั้นตอนทีละขั้น และสามารถสอนให้คนร่วมกันทำ ซึ่งจะทำให้คนพิการมีความสุขในการทำหรือการเรียนรู้ การให้ความสนใจ ตั้งใจและจัดจ้านต่องาน ก็จะมีมากขึ้นจากประสบการณ์การเรียนรู้เชิงบวก

การพัฒนาคนพิการด้วยศิลปะนั้น ได้มีการปฏิบัติกันมานานในนานาประเทศหลายแห่ง อาจใช้คำว่า ศิลปะบำบัด คือ ใช้ศิลปะในการฟื้นฟูพัฒนาคนพิการ สำหรับประเทศไทย โครงการ Art for All เป็นการใช้อนุสิทธิและประสบการณ์ ประสบความสำเร็จร่วมกันระหว่างคนในชาติ พัฒนาศิลปะ การจัดกิจกรรม Art for All ตั้งแต่ต้นแบบในปีที่ 1 และปรับปรุงพัฒนา ขยายผลต่อเนื่องบนความร่วมมือและจิตที่มีความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ เป็นปีที่ 6 และยังคงดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ได้ช่วยสร้างองค์ความรู้และนำไปเผยแพร่ความรู้ในการใช้ชีวิตที่ถูกต้องในการพัฒนาคนพิการด้านต่างๆ เป็นอย่างดี และเสนอแนะให้คนพิการเป็นผู้บอกว่าจะอะไรเหมาะ อะไรไม่เหมาะ ให้ตนเองเป็นผู้เลือกมากกว่าครูหรือที่เสียงเป็นผู้บอก การให้สิ่งที่ดีที่สุดคือ การให้โอกาสคนพิการได้เรียนรู้และสร้างสรรค์งานศิลปะ และสำหรับคนพิการจำนวนไม่น้อย

ที่ได้ค้นพบความสามารถของตนเอง ได้พัฒนาให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นอิสระอย่างแท้จริง เพราะสามารถเลี้ยงชีพได้ และเกิดความภาคภูมิใจในผลงาน ได้รับการยอมรับจากสังคม มีศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกับคนอื่น สามารถเป็นผู้ให้และผู้รับอย่างสมดุล

ด้วยหลักการ แนวคิด และวิธีการของศิลปะเพื่อมวลมนุษย์ (Art for All) ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ได้ปรากฏผลดังนี้

ด้านโอกาส

ด้านโอกาสในการค้นหาศักยภาพ ผู้พิการจำนวนมากมีศักยภาพพิเศษ อาจบกร่องบางอย่าง แต่เกินบางด้าน เช่น บางคนบกร่องในการเรียน อ่านหนังสือไม่ออก แต่มีอัจฉริยภาพทางศิลปะ ดังนั้น หากสามารถค้นพบอัจฉริยภาพซ่อนเร้น จะเป็นเส้นทางชีวิต (Road Map) ที่ใช้พัฒนาเฉพาะของแต่ละบุคคลได้

การสร้างโอกาสในการใช้ชีวิตร่วมกันของผู้พิการ และผู้ไม่พิการโดยปราศจากที่เสียด เป็น การเปิดโลกทัศน์ เปิดสังคม เปิดมิติใหม่ทางปัญญาซึ่งกันและกัน เพื่อได้ศึกษา เรียนรู้เพื่อนที่อยู่ต่างสภาวะคือ ในโลกเทียบ โลกมืด โลกแห่งการไม่คิด ไม่เคลื่อนไหวและโลกแห่งเมตตาธรรม

การใช้ชีวิตร่วมกัน 5 คน ช่วยกันป้อนอาหาร อาบน้ำ แต่งตัว ดูแลกัน อาศัยในห้องเดียวกัน ในระยะเริ่มต้นต่างคนต่างกลัว แต่ในที่สุด ทุกคนก็สามารถก้าวข้ามขีดจำกัดได้

ด้านศักดิ์ศรีมนุษย์

ผลที่ประจักษ์ คือ เกิดความเชื่อมั่น ภาคภูมิใจ สัมผัสความพิการ เปลี่ยนจากผู้รับการสงเคราะห์เป็นผู้ให้การช่วยเหลือพึ่งพาตนเอง เป็นภาวะสังคม บางคนใช้เท้าป้อนอาหารเพื่อน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้หลอมรวมให้สัมพันธ์ เกิดความรู้สึกว่ามีศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ด้านจิตใจ

ผู้พิการมีความรู้สึกที่เหมือนกันหมด คือ เกิดมาชาตินี้ถูกสรรเสริญโทษ เมื่อได้รู้จักเพื่อนต่างประเภทจะรู้สึกว่า มีคนที่โชคร้ายกว่า เป็นการมองโลกอย่างถูกต้อง จึงเกิดกำลังใจ รักตนเอง และเคารพตนเองมากขึ้น

ด้านพลังชีวิต

กีฬาพัฒนาร่างกาย มุ่งเน้นการแข่งขันเพื่อชัยชนะ แต่ “Art for All” เป็นเสมือนวัดชีวิต ศิลปะฟื้นฟูจิตใจ ทำให้เกิดพลังเชิงบวก บ่มเพาะความอดทนต่อปัญหา เข้มแข็งมั่นคงทางอารมณ์ เป็นพลังที่ก่อให้เกิดความเพียร

ด้านคุณธรรม/ ความสุข

“Art for All” เป็นห้องเรียนคุณธรรมที่ไม่ต้องบรรยาย เพราะทุกคนจะเป็นเสมือนกระจกเงาสะท้อนใจ ส่งผลกระทบต่อความคิดให้สำนึกและเป็นคนดีที่มีความปิติสุข ซึ่งเป็นความสุขที่ต้อง “ทำ” ด้วยตนเองหาซื้อที่ไหนไม่ได้

ด้านคุณค่าชีวิต

สำหรับเยาวชนปกติหรือผู้ไม่พิการที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ได้ปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อมนุษย์ต่อชีวิต ยกตัวอย่าง นิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หนึ่งในอาสาสมัคร สาระภาพว่า “ตั้งแต่เกิดมา หนูเพิ่งรู้สึกรักพ่อแม่มากที่สุดในวันที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม “Art for All” ชอบคุณคุณพ่อคุณแม่ที่ให้มาครบ 32 ได้เห็นคนที่ไม่มีมือ ต้องใช้ปากเท้าทำงาน ทำให้มีความอดทน ทำให้มีศักยภาพ ทำให้ไม่มีความเพียร จากนี้ไปหนูขอสัญญาว่า จะใช้มือ-ปาก-เท้า เฉพาะในทางที่สร้างสรรค์”

ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ประโยชน์ที่เกิดขึ้นระดับบุคคล คือ การค้นพบศักยภาพและทักษะในผลงานสร้างสรรค์ ซึ่งอาจนำไปสู่การใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือยังชีพแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดความเมตตาเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ ตระหนักถึงคุณค่าชีวิตและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

ประโยชน์ระดับสังคม คือ ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อผู้พิการ และปรับเปลี่ยนเจตคติของสังคมที่มีต่อคน

พิการให้ถูกต้อง เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างความเข้มแข็งของบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม ตลอดจนช่วยป้องกันและลดปัญหาสังคมที่เกิดจากผู้พิการ

ประโยชน์ระดับประเทศ คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ตระหนักถึงคุณค่าในการดำรงชีวิต ปลุกจิตสำนึกให้ตระหนักถึงคุณค่าในการเกิดเป็นมนุษย์ มีความประพฤติดี ปฏิบัติดี มีคุณค่าต่อสังคม โดยในระยะยาวจะส่งผลต่อการลดรายจ่ายงบประมาณที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามภัยสังคม ซึ่งเป็นผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการลงทุน และส่งผลต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยในด้านการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน อันจะเป็นต้นแบบของการศึกษาและพัฒนาามมนุษย์ของโลกสืบไป

บรรณานุกรม

หนังสือ

- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2542). ศิลปะเด็กพิเศษ. กรุงเทพฯ : โอ เอส พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- (2543). ค่ายศิลปะเด็กพิเศษ. กรุงเทพฯ : โอเอส พรีนติ้ง เฮ้าส์.
 - (2543). กระบวนการสร้างค่ายศิลปะ. กรุงเทพฯ : บริษัท แมทส์ปอยท์ จำกัด.
 - (2544). ศิลป์ ยิน ยล สัมผัส. กรุงเทพฯ : บริษัท ฟอร์แมท แอสโซซิเอทส์.
 - (2544). การพัฒนาคนพิการด้วยศิลปะ. กรุงเทพฯ : สันติศิริการพิมพ์.
 - (2546). ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 - (2546). พลัฒ์แห่งศิลป์. กรุงเทพฯ : บริษัท ศูนย์ถ่าย อินเตอร์.
 - (2546). ศิลปะสู่สังคม. กรุงเทพฯ : มปท.

เอกสาร

- Art for All, มูลนิธิ. (2542). รายงานสรุปกิจกรรมค่ายศิลปะ Art for All ประจำปี พ.ศ. 2542
- Art for All, มูลนิธิ. (2543). รายงานสรุปกิจกรรมค่ายศิลปะ Art for All ประจำปี พ.ศ. 2543
- Art for All, มูลนิธิ. (2544). รายงานสรุปกิจกรรมค่ายศิลปะ Art for All ประจำปี พ.ศ. 2544
- Art for All, มูลนิธิ. (2545). รายงานสรุปกิจกรรมค่ายศิลปะ Art for All ประจำปี พ.ศ. 2545
- Art for All, มูลนิธิ. (2546). รายงานสรุปกิจกรรมค่ายศิลปะ Art for All ประจำปี พ.ศ. 2546
- Art for All, มูลนิธิ. (2547). รายงานสรุปกิจกรรมค่ายศิลปะ Art for All ประจำปี พ.ศ. 2547
- Art for All, มูลนิธิ. (2548). รายงานสรุปกิจกรรมค่ายศิลปะ Art for All ประจำปี พ.ศ. 2548
- Art for All, มูลนิธิ. (2549). รายงานสรุปกิจกรรมค่ายศิลปะ Art for All ประจำปี พ.ศ. 2549
- Art for All, มูลนิธิ. (2550). รายงานสรุปกิจกรรมค่ายศิลปะ Art for All ประจำปี พ.ศ. 2550
- Art for All, มูลนิธิ. (2551). รายงานสรุปกิจกรรมค่ายศิลปะ Art for All ประจำปี พ.ศ. 2551

บรรณานุกรม

เอกสาร

- Art for All, มูลนิธิ. (2542). ข่าวประจำปี พ.ศ. 2542
Art for All, มูลนิธิ. (2543). ข่าวประจำปี พ.ศ. 2543
Art for All, มูลนิธิ. (2544). ข่าวประจำปี พ.ศ. 2544
Art for All, มูลนิธิ. (2545). ข่าวประจำปี พ.ศ. 2545
Art for All, มูลนิธิ. (2546). ข่าวประจำปี พ.ศ. 2546
Art for All, มูลนิธิ. (2547). ข่าวประจำปี พ.ศ. 2547
Art for All, มูลนิธิ. (2548). ข่าวประจำปี พ.ศ. 2548
Art for All, มูลนิธิ. (2548). ข่าวประจำปี พ.ศ. 2549
Art for All, มูลนิธิ. (2548). ข่าวประจำปี พ.ศ. 2550
Art for All, มูลนิธิ. (2548). ข่าวประจำปี พ.ศ. 2551

คณะดำเนินการโครงการ

ที่ปรึกษา

นางสาวนราทิพย์ คุ้มทรัพย์

ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังงานพื้นดินเชิงคุณธรรม

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางวิไลวรรณ ดีกไทย

หัวหน้าฝ่ายวิจัยและจัดการความรู้

นายประมวล บุญมา

นักจัดการความรู้อาวุโส

นางอนุสรณ์ ปัทมะสังข์

เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป

นางสาวอานงค์ ใจแน่น

เจ้าหน้าที่โครงการ

ผู้เขียน

ศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ พรรุ่งโรจน์

ผู้บันทึกภาพ

มูลนิธิสืบนาคะเพื่อมวลมนุษยชาติ

คณะอนุกรรมการ
ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม
สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

ที่ปรึกษา

นายไพฑูรย์	วิวัฒน์ศิริธรรม	ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์
------------	-----------------	-----------------------

คณะอนุกรรมการ

นายปิติพงศ์	พิงบุญ อยุธยา	ประธานอนุกรรมการ
ศาสตราจารย์กิตติคุณสุนน	อมรวิวัฒน์	อนุกรรมการ
นายมังกร	กุลวานิช	อนุกรรมการ
นายศิริชัย	สาครรัตนกุล	อนุกรรมการ
ทันตแพทย์กฤษดา	เรืองอารีย์วิรัตน์	อนุกรรมการ
นายทวีศักดิ์	สุจรต์น์	อนุกรรมการ
ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม		
(นางสาวนราทิพย์	ห่มทรัพย์)	อนุกรรมการและเลขานุการ
นายประกอบ	นวลขาว	ผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาโครงการค่ายศิลปะเพื่อมวลมนุษย Art for All : เติมรักด้วยรอยยิ้ม

นายสุนัย	เศรษฐ์บุญสร้าง	นักวิชาการอิสระ
รองศาสตราจารย์บุญน้ำ	ทานสัมพันธ์	ข้าราชการบำนาญ กระทรวงศึกษาธิการ
ดร.วันทยา	วงศิลป์ภิรมย์	ข้าราชการบำนาญ กระทรวงศึกษาธิการ

“ตั้งแต่เกิดมา หนูพึ่งรู้สึกมีความสุขเามากที่สุด
ในวันที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม Art for All
ขอบคุณคุณพ่อ คุณแม่ที่ให้มาครบ 32
ได้เห็นคนที่ไม่มีมือ ต้องใช้ปาก/เท้า ทำงาน...
ทำไม้มีความอดทน... ทำไม้มีศักยภาพ... ทำไม้มีความเพียร...
จากนี้ไปหนูขอสัญญากว่าจะใช้มือ-ปาก-เท้า
เฉพาะในทางที่สร้างสรรค์ ”

(ความประทับใจของนิสิตคนพิการสามคน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หนึ่งในเวลาสั้นๆ)

ท่านผู้สนใจสามารถเข้าเยี่ยมชมเว็บไซต์ของศูนย์คุณธรรม
เลขาณีนโสดหนึ่งสี่อเนบมีได้ที่
www.moralcenter.or.th หรือ dl.moralcenter.or.th

9 786167 360034

“ตั้งแต่เกิดมา หนูพึ่งรู้สึกมีความสุขที่มากที่สุด
ในวันที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม Art for All
ขอบคุณคุณพ่อ คุณแม่ที่ให้โอกาส 32
ได้เห็นคนที่ไม่มีมือ ต้องใช้ปาก/เท้า ทำงาน...
ทำในใจความขอบคุณ... ทำในใจศรัทธา... ทำในใจความเพียร...
จากนี้ไปหนูขอสัญญาว่าจะใช้มือ-ปาก-เท้า
เฉพาะในทางที่สร้างสรรค์ ”

(ความดีที่มองไม่เห็นคือคุณธรรมแท้
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หนึ่งใจอาสาปรี)

ท่านผู้สนใจสามารถเข้าเยี่ยมชมเว็บไซต์ของศูนย์คุณธรรม
และดาวน์โหลดหนังสือฉบับนี้ได้ที่
www.moralcenter.or.th หรือ dl.moralcenter.or.th

